

જૈન વિવાહવિધિ ।

સંશોધનપૂર્વક તૈયાર કરનાર—

પં. છાટેલાલ પરવાર—અમદાવાદ તથા
શા. મણીલાલ ચુનીલાલ કેઠારી—સાણેદા.

પ્રગટ કર્તા:—

લલ્લુભાઈ લક્ષ્મીચંદ ઓકસી,
ઝવેરી બગ્ગર—મુંબાઈ.

અક્ષય તૃતીયા] વીર સં. ૨૪૬૬ [વિક્રમ સં. ૧૯૯૬

અમારી પુત્રી ચિ. બહેન પુષ્પાવતીના
લગ્ન પ્રસંગે દહાણીમાં તેમજ “દિગંબર
જૈન”ના ૩૪ માં વર્ષના આહુકોને ભેટ.

મૂલ્ય—જૈન વિવાહવિધિના પ્રચાર.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી ગોપીરામ વિભાગ]

અનુક્રમિક

૨૨૨૧૬ કિમલ

ગ્રંથનામ

જીવ પિવારવિધિ

વર્ગિક

૫૩૯: ૪૨૭

જૈન વિવાહવિધિ ।

સંશોધનપૂર્વક તૈયાર કરનાર—

પં. છોટલાલ પરવાર—અમદાવાદ તથા
શા. મણીલાલ ચુનીલાલ કેઠારી—સાણેદા.

પ્રગટ કર્તા:—

લલુભાઈ લક્ષ્મીચંદ ચોકસી,
ઝવેરી બજાર—મુખ્યાલય.

અક્ષય તૃતીયા] વીર સં. ૨૪૬૬ [વિક્રમ સં. ૧૯૯૬

અમારી પુત્રી ચિ. જહન પુષ્પાવતીના
લગ્ન પ્રસંગે દહાણીમાં તેમજ “દિગંબર
જૈન”ના ૩૩ માં વર્ષના ગ્રાહકોને ભેટ

મૂલ્ય—જૈન વિવાહવિધિના પ્રચાર.

સુભાષ ચિંતામણિ
સંસ્થા
સુભાષ ચિંતામણિ સંસ્થા
૧૯૨૫

મુદ્રક : મુલચંદ કસનદાસ કાપડિયા
મદ્રાસાલય : “જેન વિજય” પ્રી. પ્રેસ, ગાંધીચોક—સુરત.

નિવેદન

જૈન સમાજમાં લગ્નાદિ શુભ પ્રસંગોએ વાસણોની દહાણી કરવાની પ્રથા પ્રચલિત છે તેને બદલે હવે તો જ્ઞાનની એટલે ધાર્મિક પુસ્તકોની દહાણી કરવાની ખાસ જરૂર છે, આથી મેં ગત ત્રીજે વર્ષે મુંબઈમાં મારી ચિ. પુત્રી બહેન નિર્મળાના લગ્ન પ્રસંગે ‘બાળબોધ જૈન ધર્મ’ ભાગ ત્રીજાની ૧૦૦૦ પ્રત છપાવી સચિત્ર બેટ વહેંચી હતી તેજ પ્રમાણે આ વર્ષે સુરતમાં મારી દ્વિતીય ચિ. પુત્રી બહેન પુષ્પાવતીના શુભ લગ્ન પ્રસંગે આ ‘જૈન વિવાહ વિધિ’ નામનું ધાર્મિક પુસ્તક ૧૦૦૦ પ્રત છપાવી તેને દહાણી તરીકે તેમજ ‘દિગંબર જૈન’ પત્રના ૩૩ મા વર્ષના ગ્રાહકોને બેટ વહેંચવાની વ્યવસ્થા કરી છે જેને ગુજરાતના ભાઈઓ વધાવી લેશે એમ આશા રાખું છું.

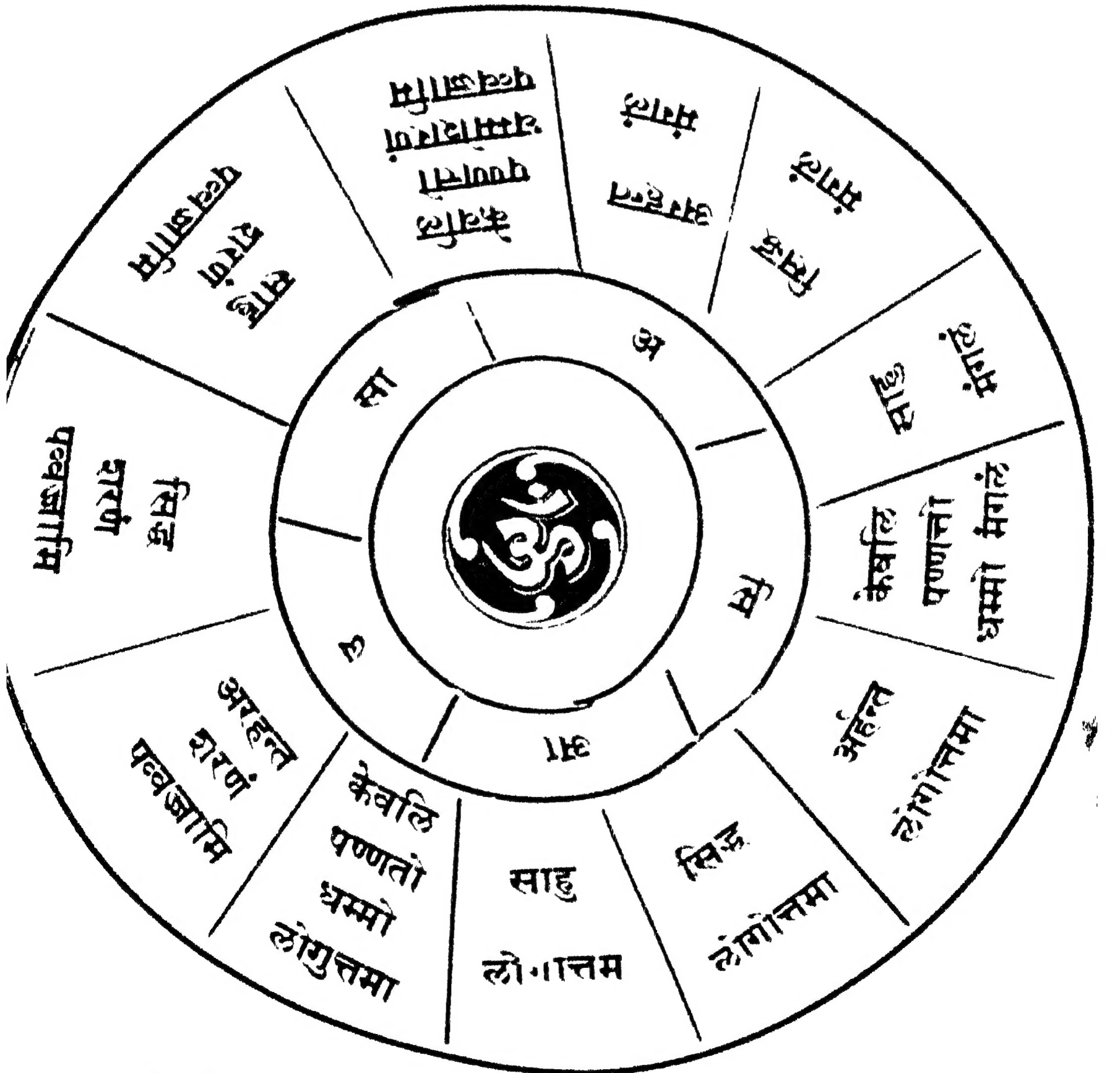
જૈન વિવાહ વિધિનું આ પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં દરેક બાળ-તની સમજાયું સહિત તૈયાર કરવાનો જે પરિશ્રમ પં. છોટેલાલજી પરવારે તથા ભાઈ મણીલાલ ચુનીલાલ સાણોદાવાળાએ લીધો છે તે માટે તેમનો તથા એ પ્રકટ કરવાની વ્યવસ્થા કરી આપવામાં ભાઈ મુલચંદ કસનદાસ કાચડિયા, સંપાદક ‘દિગંબર જૈન’ એઓએ જે શ્રમ ઉઠાવ્યો છે તે માટે તેમનો પણ હું ઉપકારી છું.

હવે, ‘જૈન વિવાહ વિધિ’નું પુસ્તક મળતું નથી, તેથી અમે કેવી રીતે જૈન વિવાહ વિધિથી લગ્ન કરી શકીએ, એ બતાવું પણ રહ્યું નથી, માટે ગુજરાતના તથા બહારના સર્વે દિ. જૈન ભાઈઓને હવે પછી દરેક લગ્ન, જૈન વિવાહ વિધિથી કરવા મારી નમ્ર વિનંતિ છે. ગમે તે બ્રાહ્મણ કે જૈન ભાઈ આ પુસ્તક ઉપરથી જૈન વિવાહ વિધિથી લગ્ન કરાવી શકશેજ એટલે કે હવે ગૃહસ્થાચાર્યની વિશેષ શોધખોળ કરવાની પણ જરૂર રહેશે નહિ.

મુંબાઈ,
તા. ૧૦-૫-૪૦

નિવેદક—
લલિતભાઈ લક્ષ્મીચંદ ચોકસી.

સિદ્ધયંત્ર (વિનાયક યંત્ર)

આ સિદ્ધયંત્ર ચાંદીનું કે તાંબાનું બનાવી લેવું જોઈએ. તે જો ન બની શકે તો રૂકાખીમાં રૂચરથી બનાવી લેવું.

ચિ. બહેન પુષ્પાવતી,
સુપુત્રી, શેઠ લલ્લુભાઈ લક્ષ્મીચંદ શ્યામસી-મુંબાઈ.

જન્મ-તિથિ:—સ ૧૯૮૦ ના માસસર વદ ૭

લગ્ન તિથિ:— સંવત ૧૯૬૬ના વૈશાખ સુદ ૩ ને શુક્રવાર.

श्री वीतरागाय नमः ।

जैन विवाह विधि ।

भ'गवत्परम्परा.

प्रावर्तयज्जनहितं खलु कर्मभूमौ
षट् कर्मणा गृहिवृषं परिवर्त्य युक्त्या ।
निर्वाणमार्ग-मनवद्य-मज्जः स्वयम्भूः
श्रीनाभिमृनुजिनपो जयतात्स पूज्यः ॥१॥

श्रीजैनसेनवचनान्यवगाह्य जैने ।
संघे विवाहविधिरुत्तमरीतिभाजाम् ॥
उद्दिश्यते सकलमंत्रगणैः प्रवृत्तिम् ।
सानातनीं जनकृतामपि संविभाव्य ॥२॥

अन्यांगनापरिहृतेर्निजदारवृत्ते-
धर्मो गृहस्थजनताविहितोऽयमास्ते ॥
नाऽदिप्रवाह इति संततिपालनार्थ-
मेवं कृतौ मुनिवृषे विहितादरः स्यात् ॥३॥

विवाह लक्षणम्.

वाग्दानं प्रदानं च वरणं पाणिपीडनम् ।
सप्तपदीति पंचांगो विवाहः परिकीर्तितः ॥

જેમાં વાગ્દાન (સગાઇ), પ્રદાન (દાન), વરણ (સ્વીકાર) પાણિ-
પીડન (હસ્તમેળાપ) અને સપ્તપદી (સાત ફેરા) એ પાંચ કાર્ય હોય
તે વિવાહ છે.

તાવદ્વિવાહો નૈવ સ્યાદ્યાવત્સપ્તપદી ભવેત ।

તસ્માત્ સપ્તપદી કાર્યા વિવાહે મુનિભિઃ સ્મૃતા ॥

જ્યાંસુધી સપ્તપદી ન થાય ત્યાં સુધી વિવાહ થયેા કહેવાય નહિ.
માટે વિવાહ (લગ્ન)માં સપ્તપદી કરવી જોઈએ.

વરનાં લક્ષણ.

કુલિનો રૂપવાન્ દક્ષઃ ક્લીવત્વાદિવિવર્જિતઃ ।

કુટુમ્બવન્ધુરો માન્યો યુવા સમ્પત્તિસાધયઃ ।

ધર્મવાન્ નીતિયુક્તિજ્ઞઃ પ્રોત્સાહી સમ્મતો વરઃ ।

સુવાદ્નાનાવમાનજ્ઞી રાજકાર્યવિચક્ષણઃ ॥

કુલવાન્, રૂપવાન્, ચતુર, નપુંસકપણ્ણું વગેરે દોષેથી રહિત,
કુટુંબને પ્રિય, સર્વમાન્ય, યુવાન, ઉદ્યમી. ધર્મવાન વ્યવહારકુશળ,
રાજકાર્યમાં ચતુર, ઉત્સાહી, ઉદાર, સુંદર વચન બોલનારો, નીતિ-
યુક્તિમાં પ્રવિણ એવો વર ઉત્તમ છે.

કન્યાનાં લક્ષણ.

પિતૃમાત્રાનુગા કન્યા શીલામરણભૂષિતા ।

ધર્મ્યા સુલક્ષણા રમ્યા સ્ત્રીગુણેર્ભાસિતાચપલા ॥

માતાપિતાની આજ્ઞાનુસાર ચાલનારી, શીલવતી, રૂપવતી, ધર્માત્મા,
સુલક્ષણી, મનોહર, સ્ત્રીગુણોથી શોભતી, ચપળપણથી રહિત એવી
કન્યા ઉત્તમ છે.

પ્રીતિઃ સમગુણેશીલા-વસ્થાસમ્પત્તિયૌવનૈઃ ।

સદૃશે દૃશ્યતાં કેચિ-દાચાર્યાં ઇતિ સંમતાઃ ॥

વરકન્યાની ઉંમર.

ગુણોમાં, શીલમાં, ઉંમરમાં, સંપત્તિમાં અને યૌવનમાં સરખાં હોય એવાં વર કન્યા જાનેમાં પ્રીતિ જણાય છે એમ કેટલાક આચાર્યો કહે છે.

વર કન્યાના વિવાહ (લગ્ન)નો સમય.

વરની ઉંમર ૧૮ અઢાર વરસ ને કન્યાની ઉંમર ૧૪ ચૈદ વરસની થાય ત્યાર પછી વર કન્યાનાં લગ્ન કરવાં જોઈએ.

વાગ્દાન (સગાઈ)

વર તથા કન્યાનાં શુભ લક્ષણો ગોત્ર તથા જન્મપત્રિકા વગેરેનો યોગ મેળવીને તે જાનેનો સંજ્ઞાંધ નક્કી કરવો તેને વાગ્દાન કહે છે. તે લગ્ન પહેલાં પંચો તથા ઇષ્ટ જનની સમક્ષ વર તથા કન્યાના કુટુંબીઓએ કોઈ એક સ્થાને એકત્ર થઈ કરવો જોઈએ.

વાગ્દાન (સગાઈ) ને માટે જે ઠેકાણે જાને પક્ષ મળે ત્યાં તે પક્ષનો પિતા સર્વે પંચ તથા સદ્ગૃહસ્થાને એકઠા કરે ને તેમની સમક્ષ કન્યાનો પિતા સગાઈનો વિચાર જાહેર કરે. વરનો પિતા કથુલ કરે અને પંચો અનુમતિ આપે એટલે આચાર્ય હિસા થઈ પુષ્પ વેરતા મંગલ કામનાને માટે મંગલાચરણ તથા મંગલ પટક ભણે. પછી કન્યાનો પિતા વરને વસ્ત્ર આભૂષણ વગેરે યથાશક્તિ આપે ને તિલક (ચાંદલો) કરે. સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓ મંગલ ગીતો ગાય તથા જિનમંદિરમાં દેવશાસ્ત્ર ગુરુનું પૂજન કરવું. જાને પક્ષ આ સંજ્ઞાંધનું લખાણ કરી લે છે. પછી શાંતિ સ્તવનપૂર્વક સભા વિસર્જન કરે ને ગોળ ધાણા કે સાકર વહેંચે.

વસન.

ઉપર પ્રમાણે લખ્યા કર્યા પછી કોઈ સારા દિવસે વરનો પિતા પંચના રિવાજ મુજબ વસ્ત્ર તથા આભૂષણ પોતાના કુટુંબી જન સાથે મોકલી શુભ મુહૂર્તમાં કન્યાને પહેરાવે છે, તેને વસન ચઢવ્યું કહે છે. કેટલેક ઠેકાણે વસનની સાથે કે તે પહેલાં માટલી મોકલે છે.

તેમાં પણ વસ્ત્ર આભુષણ તથા મીઠાઈ હેય છે. આ વિધિ થયા પછી સગાઈ નક્કી થઈ ગણાય છે.

વાગ્દાન પરિત્યાગ-સગાઈ છોડવી.

જો વર સગાઈ પછી દેશ પરદેશ ચાલ્યો જાય તે તથા વરસ સુધી તેના તરફથી દૂત, કાગળ પત્ર કે સમાચાર ન આવે અથવા દૂરાચરણી, પાતકી, સંન્યાસી, ત્યાગી કે બ્રહ્મચારી થઈ જાય, નપુંસક, કોટવાળો, આંધળો કે અપંગ થઈ જાય અથવા મરી જાય તે કન્યાનો બીજો વિવાહ કરી દેવો.

લગ્ન પત્રિકા.

વાગ્દાન પછી કોઈ સારા દિવસે કન્યાનો પિતા પોતાનાં કુટુંબી તથા ઇષ્ટજન તથા પંચો સમક્ષ કોઈ જ્યોતીષી દ્વારા વિવાહ (લગ્ન) નું શુભ મુહુર્ત નક્કી કરી તેને પત્રમાં લખી પોતાનાં માણસ અથવા અન્ય વિદ્વાસુ વ્યક્તિની સાથે વરના પિતાને ત્યાં મોકલે, આને લગ્ન પત્રિકા (પઠીકું) કહે છે. વરનો પિતા પોતાના કુટુંબીજન તથા પંચોની સાક્ષીમાં તે લગ્ન પત્રિકા વાંચી વિવાહના મુહુર્તનો સ્વીકાર કરી તેનો યોગ્ય ઉત્તર લખીને આવેલા માણસને ઘટતું દ્રવ્ય (ચાંદ્યો) આપીને વિદાય કરે.

વિનાયક ચંત્ર અથવા સિદ્ધચંત્રની સ્થાપના.

લગ્નના દિવસથી એક માસ અથવા ત્રણ દિવસ અથવા લગ્ન-વિધિ પહેલાં કન્યાનો પિતા સહધર્મી ધર્માત્માઓને જમાડી કન્યાને સ્નાનાદિ કરાવી શુદ્ધ વસ્ત્ર આભુષણ વગેરે પહેરાવી મંગલ ગીતો ગાતી સામાજ્યવતી સ્ત્રીઓ સાથે વાજતે ગાજતે શ્રી જિનમંદિરમાં મોકલે. ત્યાં કન્યા શ્રી જીનેંદ્ર ભગવાનનું અષ્ટ દ્રવ્યથી પૂજન કરે, નિત્યનિયમાનુસાર શ્રી દેવશાસ્ત્ર, ગુરુ તથા સિદ્ધાંતનું પૂજન કર્યા પછી અનાદિનિધન શ્રી સિદ્ધચંત્ર (વિનાયક)નું અભિષેક પૂર્વક પૂજન કરે, પછી શુભોકાર મંત્રનો ૧૦૮ કે ૯ વાર લવંગથી જાપ કરે. પછી કન્યા ચંત્રરાજને વાજતેગાજતે પોતાને ઘેર લાવી પવિત્ર એકાન્ત

સ્થાનમાં સ્થાપે. તે દિવસે શ્રી જિનેન્દ્રદેવનું સ્તવન કરતાં જાગરણ કરે. તથા દરરોજ હિપર મુજબ વિધિપૂર્વક પૂજન કરે.

એજ પ્રમાણે વરને ત્યાં યંત્ર સ્થાપન તથા પૂજન કરવું જોઈએ. અભિષેક, પુજન વગેરે આગળ આવે છે તે જોઈને લણવું. સિદ્ધ-યંત્રની નકલ પ્રારંભમાં આપી છે.

મંડપમુહૂર્ત.

લગ્નના ૧-૨-૩-૪ કે ૫ દિવસ પહેલાં શુભ મુહૂર્તમાં વર તથા કન્યાના ઘર આગળ મંડપ બાંધવો પડે છે જેના મુહૂર્ત માટે સર્વે જ્ઞાતિજનોને તેડી ઘર આગળ સિદ્ધક્ષેત્રને લાવી તેનો અભિષેક કરી સિદ્ધ-યંત્ર પુજા જે આગળ આપેલી છે તે કરવી. ચાર ટોપલીમાં જવારા (સાત ધાન્ય) વાવવા. વર કે કન્યા જે હોય તેને તથા માતૃપિતાને સારા વસ્ત્રલંકાર કરી બેસાડવા. સ્થંભ જ્યાં રોપવો હોય ત્યાં પ્રથમ વર કે કન્યાના ગોત્રના આશરે ૫ માણસો સાથે નરાજથી ખાડો ખોદે ને તેમાં મોઢળને આસોપાલવના નાડે બાંધી ખાડામાં માટીનું વાસણ પૈસો સોપારી કંકુ વગેરે પૂજન કરી મુકવું ને માટી ઢાંકી દેવી તથા વર કે કન્યાને પાંચ સૌભાગ્યવંતી પાસે કંકુ ચોખા કુલ વગેરેથી વધાવવા વગેરે વિધિ કરવી.

મંડપ રચના.

મંડપ માટે વાસણ લાવવા (વરધ ભરવી.)

લગ્નને આગલે દિવસે અથવા તેજ દિવસે અથવા જ્યારે મંડપ રચવો હોય તે દિવસે શુભ મુહૂર્તમાં સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓ મંગલ-ગીત ગાતી વાજતેગાજતે કુંભારને ઘેર જઈ તેને શ્રીફળ તથા દ્રવ્ય વગેરે રિવાજ મુજબ આપીને સંતુષ્ટ કરીને ત્યાંથી જરૂર પુરતાં ૨૧ એકવીસ માટીનાં નવાં નાનાં મોટાં વાસણ લાવે તેમાં અક્ષય નિધિ-સૂચક સાત ધાન્ય નાખવાં. એક કુંભને પુષ્પપત્ર બીજો૩ કે શ્રીફળથી સુશોભિત કરીને લાવે.

રચના.

કુંભારને ત્યાંથી વાસણ લાવ્યા પછી તેજ દિવસે કન્યાનો પિતા પોતાના ઘર આગળ ચોકમાં સુંદર વેદી મંડપની રચના કરે.

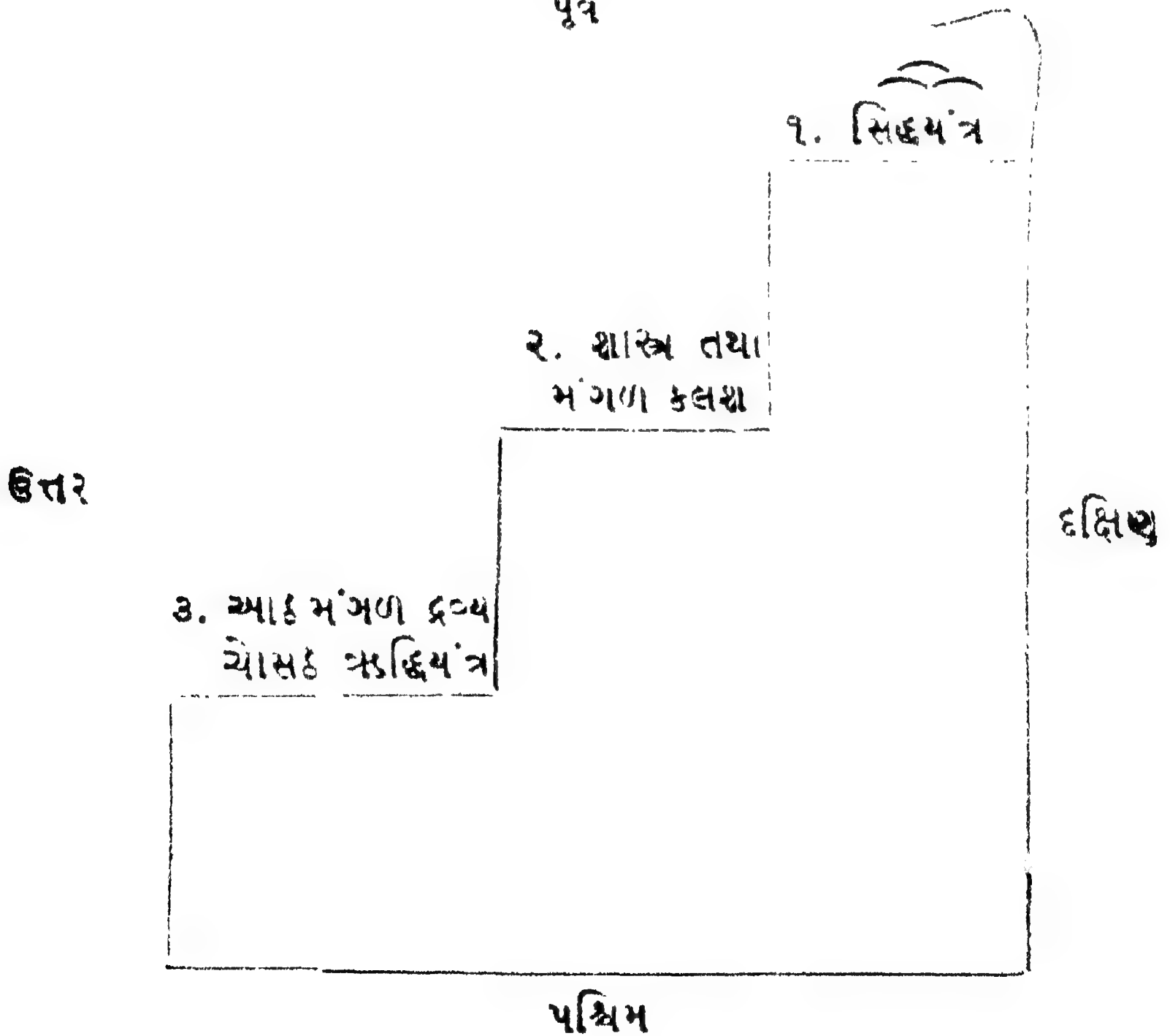
ચૌરી (વેદી)ના ચારે ખૂણાઓમાં કુળ, શેરડી, કે વાંસના ચાર સ્થંભ રોપે. તે સ્થંભો પર લાલ વસ્ત્ર ને લાલ સુતર લપેટે. પછી કુંભારને ત્યાંથી લાવેલાં વાસણોમાંથી પાંચ પાંચ વાસણ ચટકિતર દરેક સ્થંભના આધારે હાલેચાલે નહિ તેવી રીતે ગોઠવવા તથા ચૌરીની ફરતે તોરણ ધ્વજ વગેરે બાંધી મંડપને સુશોભિત કરવો.

વેદી રચના.

મંડપની મધ્યમાં પૂર્વ કે ઉત્તરાભિમુખ ત્રણ કટની (બેઠક) વાળી વેદી કરવી. વેદી કન્યાના ચાર પાંચ કે સાત મુંડા હાથના માપથી સમચોરસ બનાવવી. તે વેદી પર ત્રણ કટની (બેઠકો) પૂર્વ કે ઉત્તરાભિમુખ બનાવવી. કટની આગળ હવન કુંડ બનાવવો. વેદીનો આકાર તથા માપ તથા કુંડનો આકાર વગેરે નીચે પ્રમાણે કરવાં.

વેદી આકાર.

પૂર્વ

પ્રથમ કટની (ખેટક) પર સિદ્ધ પ્રતિમા કે સિદ્ધ ચંત્ર.

બીજી કટની (ખેટક) પર શાસ્ત્ર ને મંગલ કલશ.

ત્રીજી કટની (ખેટક) પર આઠ મંગલ દ્રવ્ય તથા ગુરૂ પૂજન માટે ચોસઠ ઋદ્ધિઓની સ્થાપના કરવી.

ઋદ્ધિઓ રકાખી કે કામળા પર કેસરથી લખીને મુકવી. ઉપરની વેદી કાચી ઘંટોની લગ્નમુહૂર્તથી બે દિવસ પહેલાં બનાવવી. કારણવશ ન બની શકે તો માટીનું કુડું તથા પાટલા વગેરેથી ચલાવી લેવું.

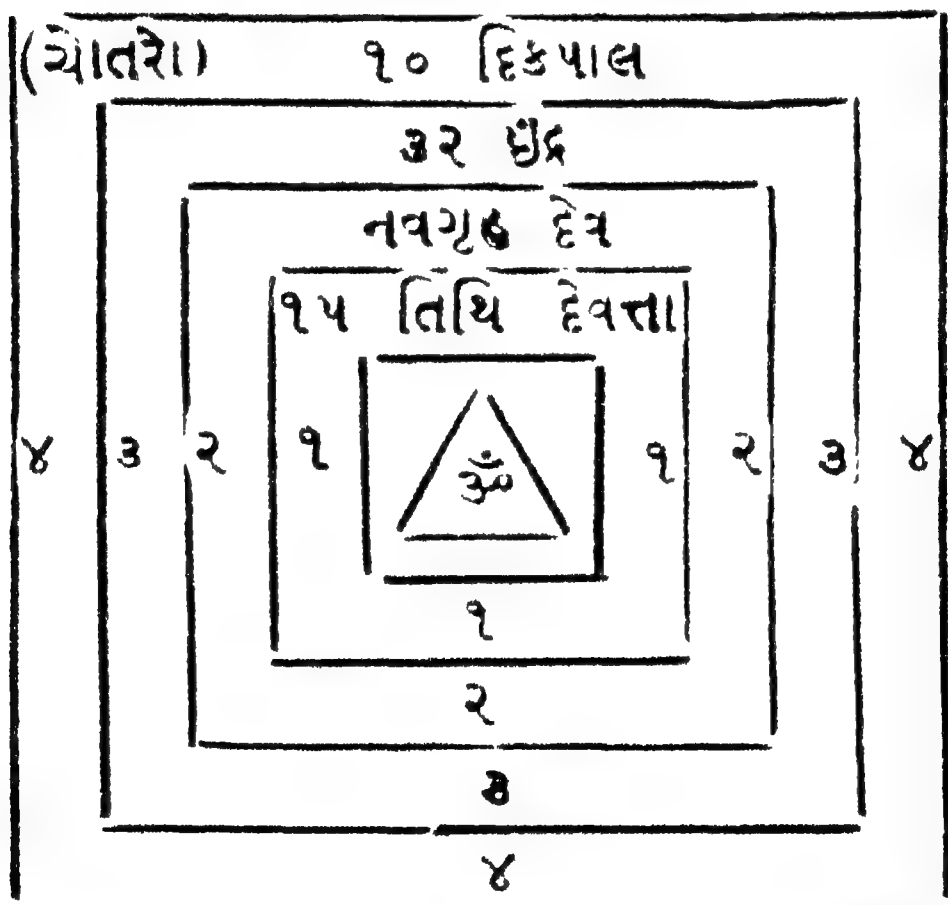
ખેટકો પૂર્વ કે ઉત્તર દિશાની સન્મુખ બનાવવી. આઠ મંગલ દ્રવ્યો તથા ૬૪ ઋદ્ધિ ચંત્ર બની શકે તો મુકવું.

આઠ મંગલ દ્રવ્ય.

ઝારી, પંખો, કળશ, ધગ્ગ, ચમર, સ્થાપના, છત્ર, દર્પણ.

જો આઠ મંગલ દ્રવ્યો ન મળી શકે તો કેશર કે કંકુથી તેમની આકૃતિઓ બનાવી મુકવી.

હવનકુંડનો નકશો.

હવનકુંડ, વેદી પાસે ત્રીજી કટની આગળ કાચી ઘંટોથી લગ્ન-મુહૂર્તથી બે દિવસ પહેલાં બનાવવો. જો તેમ ન બની શકે તો

જમીન પર ત્રણ પ્રકારના રંગોથી ઉપર પ્રમાણે આકાર બનાવવો તથા તે ઉપર માટીનું લાલ કુંડું મૂકી હોમ કરવો ને એ રીતે કામ ચલાવી લેવું.

આદિ પુરાણમાં ત્રણ એ અથવા એક કુંડ બનાવવા એમ ત્રણે વિધિ કહી છે. તેા લગ્ન ક્રિયામાં એક તીર્થંકર કુંડ બનાવવો, અથવા ચોકોણ અર્થાત તીર્થંકર કુંડની અંદર બાકીના ત્રિકોણ અને ગોળ એ બે કુંડ બનાવી લેવા. એ રીતે એક કુંડમાં ત્રણે કુંડ બની શકે છે.

ગણધર કુંડ

તીર્થંકર કુંડ

સામાન્ય કેવલિ કુંડ

કુંડમાં સ્વસ્તિક (સાથીઓ) સાથે અગ્નિમંડલ લખવું તેની દક્ષિણ બાજુએ ધર્મ ચક્ર તથા ઉત્તર તરફ ત્રણ છત્રની રચાપના કરવી. કુંડ આશરે ૧૨૫ કાચી ઇંટોથી થઈ શકે છે. કુંડ બની ન શકે તો માટીનું મોટું લાલ કુંડું કામમાં લેવું.

વેડી, કટની તથા કુંડ વગેરેમાં મળી કુલ ૩૭૫ કાચી ઇંટો જોઈએ.

કારણવશ સ્ત્રીઓ વાસણ લેવા ન જઈ શકે તો ડાઈ ઉત્તમ સ્ત્રી કે પુરૂષ પાસે મંગાવી લેવાં.

મંડપની રચના સમય તથા યોગ્યતાનુસાર ઉત્તમ રીતે થઈ શકે છે.

આસન.

હવનકુંડની બાજુમાં ઉત્તર કે પૂર્વ તરફ મુખ કરીને વરકન્યાને બેસવા માટે, સામી બાજુ પર ગૃહસ્થાચાર્ય માટે આસન રાખવાં. કટની તથા કુંડની સામી બાજુએ પૂજન સામગ્રી રાખવી તથા ચઢાવવી. તે સાથે પૂજારી વગેરે બેસે. વર કન્યાની આગળ પૂજાપો

અદાવવા એક પાટલા ઉપર થાળ મુકવો. તે સિવાય જરૂરી પ્રત્યંધ કરી લેવો. ગૃહસ્થાચાર્યે દેરા વખતની કલ સામગ્રી સંભાળીને રખાવવી જેથી વખત પર ખોટી થવું ન પડે.

મામેરૂ.

લગ્ન પહેલાં કન્યાના મામા પોતાનાં સગાંસંબંધીઓ સહિત વસ્ત્ર તથા આભૂષણ વગેરે લઈને કન્યાના પિતાને ઘેર આવેલા હોય છે. તે સ્થાનિક પંચે સમક્ષ કન્યાને, પોતાની બેન ને બનેલી તથા તેનાં સગાંસંબંધીઓને લાવેલાં વસ્ત્ર આભૂષણ તથા નગદ દ્રવ્ય (ચાંદો) યોગ્યતા તથા શક્તિ પ્રમાણે આપે છે, તેને મામેરૂં-મોસાળું આપ્યું કહે છે. કન્યાનો પિતા પણ મામેરૂ લઈ આવનારને યથાયોગ્ય દ્રવ્ય (ચાંદો) આપે છે. છાબ લેનારને પણ ઘટતું કે રિવાજ મુજબ દ્રવ્ય આપે છે.

તેવીજ રીતે વરના મામા તરફથી પણ મામેરૂં અપાય છે. આ મામેરૂં (મોસાળું) લગ્નવિધિ પહેલાં શુભ ચોષ્ઠીયામાં ભરી દેવું.

વિવાહ (લગ્ન)માં માતૃલ પક્ષની હાજરીની જરૂર હોય છે. ને તે માટે વરકન્યાનાં માતાપિતા પોતાનાં માતૃલ પક્ષને નિમંત્રણ આપવા પોતે જાય છે.

જન પ્રયાણ.

લગ્નના દિવસે અથવા એક દિવસ અગાઉ જરૂર પ્રમાણે વરના પિતાએ વરને વાહનમાં બેસાડી જનૈયાઓ સાથે કન્યાના પિતાના ગામ જવા શુભ મુહૂર્તમાં નીકળવું. જન જવાના દિવસે વરે જન મંદિરમાં જઈને અભિષેકપૂર્વક પૂજન કરવું જોઈએ. કારણવશ પૂજન વગેરે ન બની શકે તો દર્શન અવશ્ય કરવાં જોઈએ. જન નીકળવાના સમયે મંગળ શ્લોક બોલી વરને તિલક કરવું તથા વરના હાથમાં શ્રીફળ કંકુ અક્ષત વગેરે આપવું. આને શેપ ભરી કહે છે. વરે જુઓકાર મંત્રનો જાપ ૯ વાર કરી શુભમુહૂર્તમાં સગાંસંબંધીઓ સાથે પ્રયાણ કરવું.

સામૈયું—સર્જન મેળાપ અને તોરણવિધિ.

વરનો જનીવાસે ઉતારો થયા પછી કન્યાના પિતા સગાંસંજંધી તથા સ્થાનિક પંચોને સામૈયામાં પધારવા નિમંત્રણ કરે છે. કન્યાના પિતા સર્વને લઈ મંગળ ગીત ગાતી સ્ત્રીઓ સાથે વાજતેગાજતે વર વગેરેને મળવા જનીવાસે જાય છે. વરપક્ષવાળા પણ્ય કન્યા પક્ષના સજ્જનોને આવતા જોઈ હિમા થઈ તેમનો સત્કાર કરે છે. જંને પક્ષ એકબીજાને પ્રેમથી ભેટ્ટે છે, જુહાર કરે છે. આ પ્રસંગે કન્યા પક્ષ તરફથી શ્રોદ્ધા પાન સહિત ઝારી (કળશ) તથા ફૂલ (ધડા)માં સાકરીયું પાણી લઈ જવામાં આવે છે, તે પાણી વરપક્ષવાળાઓને પાવામાં આવે છે. આ વખતે પરસ્પર નગદ દ્રવ્ય (ચાંદણ) આપવાનો રિવાજ છે. આ પ્રસંગે કેટલેક ઠેકાણે વરને પાધડી બંધાવી જુહાર કરે છે.

તોરણ વિધિ.

સામૈયું કરી પાછા જતાં કન્યાનો પિતા વરપક્ષને તોરણ વિધાનમાં પધારવા નિમંત્રણ કરે. વર પણ્ય પોતાના માણસોને લઈને મંદિરમાં દર્શન કરીને મંગલ ગીત ગાતી સ્ત્રીઓ સાથે વાજતેગાજતે કન્યાના પિતાને ઘેર જાય તે ત્યાં દરવાજે બાંધેલા તોરણને સ્પર્શ કરે તે વખતે કન્યાની માતા અન્ય સ્ત્રીઓ સાથે આવી વરને અક્ષતથી વધાવી પોંખે છે, તેજ વખતે કન્યા પણ્ય સ્ત્રીઓના સમૂહમાં રહીને વરને નીરખે છે. કેટલેક રથજો આ સમયે વર કન્યાના પરસ્પર મુખાવલોકન કરવાનો રીવાજ છે. આ વિધિ થઈ રહ્યા પછી વર પોતાને મુકામે આવતો રહે છે.

પદ્ધતિ (સ્ત્રી ધન)

વરને પાધડી બંધાવવી તથા કન્યાને કલ્હાં પહેરાવવા વગેરે રીત રિવાજો જલ્દીથી કરી નાંખવા. પછી જ્યાં પદ્ધતિ આપવાનો રિવાજ છે ત્યાં વરનો પિતા કન્યાને સ્ત્રી ધનમાં આપવાના વસ્ત્ર તથા

આભૂષણ (દાગીના) લઘુ ઇષ્ટ જન તથા મંગલ ગીત ગાતી સ્ત્રીઓ સાથે વાજતે ગાજતે કન્યાના પિતાને ત્યાં જાય છે. કન્યાનો પિતા પોતાના ઇષ્ટજન તથા ગામના પંચોને પોતાને ત્યાં નિમંત્રે છે. સર્વે પંચોની પાસે પદ્મ પંચોના રિવાજ મુજબ છે તેવી ખાત્રી કરાવી પરખાવીને પદ્માને વધાવી લે છે. આ પ્રસંગે કન્યાનો પિતા શક્તિ અનુસાર કે પંચોના રીત રિવાજ પ્રમાણે પદ્માની છાત્ર લેનારને દ્રવ્યદાન (ચાંદલો) કરે છે.

ગૃહસ્થાચાર્યની તૈયારી

પ્રથમ ગૃહસ્થાચાર્યે કે અન્ય માણસે સ્નાન કરી શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરી કન્યાના પિતાને ઘેર વિવાહમંડપમાં જઈ વેદી કુંડ, અષ્ટદ્રવ્ય, હવન સામગ્રી, સમિધ તથા ચતુઃકલશ મંગલ કલશ, સિદ્ધચંદ્ર, શાસ્ત્ર, મંગલ દ્રવ્ય, ચૈાસઠ ઋદ્ધિચંદ્ર વગેરેનું સ્થાપન તથા ખીજાં જરૂરી કાર્યો શુભ મુહુર્તમાં યથા સમયે કરી લેવાં ને લગ્નવિધિ માટે તૈયાર રહેવું.

હવનનો સમય.

જે દિવસે ફેરા ફરવાના હોય તથા વિવાહપૂજન હોય તેજ દિવસે શુભમુહુર્તમાં હવન કરવું જોઈએ, આગળ પાછળ નહિ.

અષ્ટ દ્રવ્ય.

જલ, ચંદન, અક્ષત, પુષ્પ, નૈવેદ્ય, દીપ, ધૂપ ને ફલ એ આઠ દ્રવ્યો છે.

સમિધ.

સંદેહ ને લાલ ચંદન, પીંપળો, આંખો, ખાખરો, અરણી, આંકડો, ખેર ને કપાસનાં સૂકાં ને સળી ગયા વગરનાં લાકડાં સમિધ કહેવાય છે.

સામાન્ય હવનાદિ સામગ્રી.

બદામની મીજ, પિસ્તાં, ખારેક, કાપરાના ગોળા, દ્રાક્ષ, લવંગ, ઈલાયચી, કપુર, ધૂપ, સાકર, દૂધ, ઘી વગેરે.

૧૨

જૈન વિવાહ વિધિ.

કંકુ શે. ૦)=	લવોમ શે. ૦)=	અષ્ટમંગલદ્રવ્ય
હલદર શે. ૦)=	ખારેક શેર ૦	જનોઘ જો. ૪
કેશર તો. ૦	પાન નંગ ૭	માટીનો કુંભ
ચોખા શેર ૨૥	સમિધ	લાલ કપડું (કુંભ પર ઢાંકવા માટે)
કુંભમાળા નંગ ૨	સફેદ ચંદન	સફેદ કપડાના ટુકડા ૪
કુંભ	લાલ ચંદન	આસન
બદામ	પીપળો	નાડાછડી
સોપારી	ખાખરો	કંકણ (મોઢળ) ૨
કાપડ શેર ૦	અરણી (સમી)	પૂજનનાં વાસણ
શ્રોફળ નંગ ૫	આંકડો	ખાખડ
દશાંગ ધૂપ શેર ૧	ખેર	ડરપ કાચી ઇટો
ઘી શેર ૧	કપાસ	અથવા એક લાલ કુંકુ
દેશી સાકર શે. ૧	આખો	સિદ્ધિયંત્ર
કપુર દેશી તો. ૩	સાત ધાન્ય	ઋદ્ધિયંત્ર
દ્રાક્ષ નવટાંક	ધઉં	ચોરીનાં વાસણ
પીરતાં નવટાંક	ચણા	શુદ્ધ ખાદી ઘોતર ૨
બદામ ,, (મીઝ)	મગ	,, ,, ખેસ ૨
મલાયચી અધેળ	જવ,	
જવંત્રી	જીવાર	
કેળાં	ડાંગર	
દાડમ	અડદ	
સંતરાં	—	
દુધ	તલ	
દહી	ધરો (ધાસ)	

કુંભ (કળશ) સ્થાપન વિધિ.

ગૃહસ્થાચાર્યે શુભ મુહુર્તમાં કુંભ ભરવા નદી કે કુવા પર કન્યા અથવા અન્ય સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રી કે કુમરીકા સાથે જવું, ત્યાં પ્રથમ નીચેનો શ્લોક બોલી અર્ધ આપવો.

ઉદકચંદનતંદુલપુષ્પકૈશ્વરુસુદીપસુધૂપફલાર્ધકૈઃ

ધવલમંગલગાનરવાકુલે જિનગૃહે જિનનાથમહં યજે ।

પછી નીચેનો શ્લોક તથા મંત્ર બોલી કુંભમાં શુદ્ધ જલ ભરવું.

સંસ્થાપ્યાઠકવારિપૂર્ણકલશાન્પદ્માપિધાનાનનાન ।

પ્રાયોમધ્યઘટાન્વિતાનુપહિતાન્સદ્ગંધચૂર્ણાદિભિઃ ॥

દ્રોણાયાં પરિપૂરિતાંશ્ચતુર્શઃ કોણેષુ યજ્ઞક્ષિતેઃ ।

કુમ્ભાન યસ્ય સુમંગલે વિદધતે તેષુ પ્રસૂનં વરમ્ ।

ૐ હ્રાં, ૐ હ્રોં, હ્રૂં, હ્રૌં, હ્રઃ નમોઽર્હતે ભગવતે શ્રીમતે
પદ્મમહાપદ્મતિર્ગિચ્છકેશરિપુણ્ડરીકમહાપુણ્ડરીક ગંગાસિન્ધુ-
રોહિતરોહિતાસ્યા હરિદ્ધરિકાન્તા સીતાસીતોદા નારીનર-
કાન્તા-સ્વર્ણરૂપ્ય કૂલા રક્તારક્તોદા ક્ષીરાંબોનિધિજલં સુવ-
ર્ણઘટપ્રક્ષિપ્ત સર્વગંધપુષ્પાદ્યમામોદકં પવિત્રં કુરુ કુરુ ઝ્રૌં
ઝ્રૌં વં મં હં સં તં પં સ્વાહા ।

इति जलशुद्धिं कुर्यात् ।

તેમાં લવીંગ, અક્ષત, પુષ્પ, ચંદન નાંખી જળ વગેરે ભરી લીધા પછી કળશ પર શ્રીફળ પાન મુકી લાલ શુદ્ધ વસ્ત્રથી ઢાંકી કાચા સુતરથી સાત વખત લપેટી વાજતે ગાજતે ઘેર લાવવો. ને સ્થાપન કરવાની વાર હોય તો ઘરમાં એકાન્ત સ્થળે મૂકવો. જ્યારે સ્થાપન કરવો હોય ત્યારે ત્યાંથી કુંભને લેવડાવી નીચેનો મંત્ર બોલી વચલી

કટનીમાં શાસ્ત્રજીની ઉત્તરે સ્થાપન કરવો. કટનીમાં સમાવેશ ન થઈ શકે તો જમીન પર સ્થાપવો.

ૐ અથ મગતો મહાપુરુષસ્ય શ્રીમદાદિબ્રહ્મણો મતેઽ-
સ્મિન્ વિધીયમાનવિવાહકર્મણિ માસોત્તમે અમુકમાસે અમુક
રાશિસ્થિતેઽર્કે અમુક પક્ષે અમુક તિથી અમુક વાસરે
અમુકગોત્રીયઃ અમુકસ્ય પ્રપૌત્રઃ અમુકસ્ય પૌત્રઃ અમુકસ્ય
પુત્રઃ અમુકનામ્નાહં હોમમંડપભૂમિશુદ્ધચર્ચ પાત્રશુદ્ધચર્ચ
ક્રિયાશુદ્ધચર્ચ શાંત્યર્ચ પુષ્પાહવાચનાર્ચ નવરત્નગંધપુષ્પાક્ષત-
બીજપુરાદિશોભિતં શુદ્ધપાસુકતીર્થજલપૂરિતં મંગલકલશસ્થાપનં
કરોમિ શ્રીં દર્શીં ક્ષત્રીં હં સઃ સ્વાહા ।

મંગલ કળાશમાં અક્ષત પુષ્પ, સોપારી તથા રૂ. ૧૧ નાખી
સ્થાપન કરવો. ને નીચેનો શ્લોક બોલી અર્ધ આપવો.

સ્વચ્છૈસ્તીર્થજલૈરતુચ્છમહજપ્રોગ્ધંધિગંધૈઃ સિતૈઃ ।

સૂક્ષ્મત્વાદ્યતિશાલિશાલિશદકૈર્ગંધૌદ્રુમૈરુદ્રમૈઃ ।

હવ્યૈર્નવ્યરંસૈઃ પ્રદીપિતશુભૈર્દીપૈર્વિવદ્ધૂપકૈઃ ।

ધૂપૈરિષ્ટફલાવૈર્વહુફલૈઃ કુમ્ભાન્મમમ્ચર્ચયે ।

ૐહી નંત્રાય સંબોષટ્ અર્ધ્યં નિર્વપામિ અર્ધ્યં ।

યસ્થાર્થ ક્રિયતે કર્મ સપ્રીતો નિત્યમસ્તુ મે ।

શાંતિકં પૌષ્ટિકં ચૈવ સર્વકાર્યેષુ સિદ્ધિદઃ ॥

આશીર્વાદ.

ધતિ કલશપૂજન

વર ઉઘલાવો.

લગ્ન મુહૂર્તથી ચાર કે પાંચ કલાક પહેલાં શુભ મુહૂર્તમાં વર

ઉધવાવો કરવો. વર સ્નાન કરી શુદ્ધ વસ્ત્રો તથા આભૂષણ વગેરે ધારણ કરી શ્રી જિન મંદિરમાં જીનેંદ્ર દેવનાં દર્શન કરી સવારી પર ચઢી ઠટજન સહિત કન્યાના પિતાને ઘેર આવે કન્યા પણ સ્નાન કરી શુદ્ધ વસ્ત્ર આભૂષણ પહેરી શ્રી જિનેંદ્ર દેવનાં દર્શન કરી આવી તૈયાર રહે.

જ્ય રે વર તોરણ નીચે આવે ત્યારે કન્યાની માતા સૌભાગ્યવંતી સ્ત્રીઓ સાથે આવી વરના પગ ધૂએ તથા પોંખી લે. તે વખતે ગૃહસ્થાચાર્યે મંગલ શ્લોક બોલવો. વરની પાસેનું શ્રીફળ વગેરે કન્યાની માતાના પાદવમાં આપી દેવું.

પછી વરનો મામો વરને ચંત્ર સ્થાપના આગળ લઈ જઈ બેસાડે. કન્યાનો મામો પણ કન્યાને ત્યાં સ્થાપના આગળ વરની જમણી બાજુએ બેસાડે ત્યાં તિલ્લપૂજન કરાવી ત્યાંથી ચંત્રરાજને વર અથવા આચાર્યે ચોરી મંડપમાં વાજતેગાજતે લાવી ચંત્ર સાથે ઉભા રહેવું. પછી નીચેની શુદ્ધિ ક્રિયા કરવી.

શુદ્ધિમંત્ર

હસ્ત શુદ્ધિ.

અપવિત્રઃ પવિત્રો વા સુસ્થિતો દુસ્થિતોઽપિ વા ।

ધ્યાયેત પંચનમસ્કારં સર્વપાપૈઃ પ્રમુચ્યતે ॥

અપવિત્રઃ પવિત્રો વા સર્વાવસ્થાં ગતોઽપિ વા ।

યઃ સ્મરેત પરમાત્માનં સ બ્રાહ્મ્યંતરે શુચિઃ ॥

ૐ હ્રીં ક્ષ્મીં અસુઝુર અસુઝુર મુકુરુ ભવ તથા હસ્ત

શુદ્ધિ કરોમિ સ્વાહા ।

હસ્ત શુદ્ધિ

ॐ नमोऽर्हते भगवते सुरेन्द्रमुकुटात्नपभाप्रक्षालित
पादपद्माय अहमेवं शुद्धोदकेन पादप्रक्षालनं करोमि
स्वाहा । (पाद शुद्धि)

ॐ ह्रीं अर्हं भूः प्रतिपद्ये चतुर्विंशति तीर्थकृच्चरणशरणं
प्रतिपद्य ममाङ्गानि शोधयामि स्वाहा ।
(शरीर शुद्धि)

ॐ ह्रीं क्ष्वां आसनस्थानभूः शुद्ध्यतु स्वाहा
(भूमि शुद्धि)

ॐ हाँ ह्रीं हूं हौं हः नमोऽर्हते भगवते श्रीमते पवित्र-
जलेन पात्रशुद्धिं करोमि स्वाहा । (पात्र शुद्धि)

ॐ ह्रीं अर्हं झ्रीं झ्रीं वं मं हं सं तं एं ङ्वां क्ष्वां हं सं
असिआउसा शुद्धोदकेन शुद्धपात्रे निक्षिप्तपुष्पादिपूजा-
द्रव्याणि शोधयामि स्वाहा । (द्रव्य शुद्धि)

वेदिकाशुद्धि.

ॐ ह्रीं नीरजसे नमः ।	भूमि शुद्धि
॥ ॥ दर्पमथनाय नमः ।	आसन ॥
॥ ॥ सीलगंधाय नमः ।	अथ भूमि शुद्धि
॥ ॥ विमलाय नमः ।	पुष्पं
॥ ॥ अक्षताय नमः ।	अक्षतं
॥ ॥ श्रुतधूपाय नमः ।	धूपं
॥ ॥ ज्ञानोद्योताय नमः ।	दीपं

ॐ ह्रीं परमसिद्धाय नमः । नैवेदं

,, ,, अभीष्टफलदाय नमः । इक्षं

शुद्धि किया कर्मा पछी विनायक यंत्रनी, नीचेनी स्तुति तथा श्लोक भली स्थापना करवी.

ॐकारं बिंदुसंयुक्तं नित्यं ध्यायन्ति योगिनः ॥

कामदं मोक्षदं चैव ॐकाराय नमो नमः ॥

अहमित्यक्षरं ब्रह्म वाचकं परमेष्ठिनः ।

सिद्धचक्रस्य सद्बीजं सर्वतः प्रणमाम्यहम् ॥

श्री वीतरागममलं समनंतबोधम् ।

ब्रह्मादि देवनत पादसरोजयुग्मम् ॥

भक्त्या प्रणम्य जिनराजमहं समामा- ।

दृक्ष्ये जिनेन्द्रस्तवनं तनुधी समेतः ॥

रागादिदोषरहितं सुरराजवंद्यं ।

नत्वा जिनेन्द्रममलं कृतकर्मनाशम् ॥

पुष्पांजलिं जिनवरांघ्रियुगे क्षिपामि ।

श्रीमूलसंघवरभव्य जगत्प्रशांतये ॥

श्रीपादपद्मयुगलं सलिलैर्जिनस्य ।

प्रक्षाल्य तीर्थजलपूततमोत्तमांगम् ॥

आह्वाननं च कुसुमाक्षतचंदनाद्यैः ।

संस्थापनं च विधियुक्तमहं करोमि ॥

ॐ ह्रीं पंचपरमेष्ठियंत्रेभ्यो अर्घ्यं निर्वपामि ।

અર્ધ્યપૂર્વક સ્થાપના કરી પુષ્પાંજલિ આપવી. પછી વર કન્યાએ તથા પ્રદક્ષિણાપૂર્વક યંત્રરાજને નમસ્કાર કરવા. ચોરીમાં પર્વ કે ઉત્તરાભિમુખ કન્યા વરની જમણી બાજુએ રહે તેવી રીતે બંનેને બેસાડવાં.

ગૃહસ્થાચાર્યે વરકન્યાને નીચેનો શ્લોક બાણી કપાળમાં તિલક કરવાં.

મંગલં મગવાન્ વીરો મંગલં ગૌતમો ગણી ।

મંગલં કુંદકુંદાદ્યૌ જૈનધર્મોઽસ્તુ મંગલમ્ ॥

તિલક કર્યા પછી મંગલાષ્ટક બાણવું.

મંગલાષ્ટકમ્—

શ્રીમન્નમ્રસુરાસુરેન્દ્રમુકુટ—પ્રયોતરત્નપ્રમા

માસ્વત્પાદનસ્વેન્દવઃ પ્રવચનાંભોધીન્દવઃ સ્થાયિનઃ ।

યે સર્વે જિન્સિદ્ધસૂર્યનુગતાસ્તે પાઠકાઃ સાધવઃ

સ્તુત્યા યોમિજનૈશ્ચ પંચગુરવઃ કુર્વન્તુ તે મંગલમ્ ॥૧॥

નાભેયાદિજિનાઃપ્રશસ્તવદનાઃસ્વયાતાશ્ચતુર્વિંશતિઃ

શ્રીમન્તો ભરતેશ્વરપ્રભૃતયો યે ચક્રિણો દ્વાદશ ।

યે વિષ્ણુપ્રતિવિષ્ણુલાંગલધરાઃ સ્પૃષ્ણોત્તરા વિંશતિ-

સ્ત્રલોકમ્ભિપદાસ્ત્રિષષ્ટિપુરુષાઃ કુર્વન્તુ તે મંગલં ॥૨॥

યે પંચૌષધિક્વદયઃ શ્રુતતપોવૃદ્ધિગતા પંચ યે

યે ચાષ્ટાંગમહાનિમિત્તકુશલાશ્રાણૌ વિધાશ્રારિણઃ ।

પંચજ્ઞાનધરાશ્ચ યેઽપિ વિપુલા યે બુદ્ધિક્વદ્ધીશ્વરાઃ

સપ્તે સકલાશ્ચ તે મુનિવરાઃ કુર્વન્તુ તે મંગલમ્ ॥૩॥

ज्योतिर्वन्तरभावनामगृहे मेरौ कुलाद्रौ स्थिताः
जम्बूशालमल्लिचैत्यशाखिषु तथा वक्षाररूप्यादिषु ।
इष्वाकारगिरौ च कुण्डलनगे द्वीपे च नन्दीश्वरे ।
शैले ये मनुजोत्तरे जिनगृहाः कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥४॥

कैलाशे वृषभस्य निवृत्तिमही वारस्य पावापुरे
चम्पायां वसुपूज्यसज्जिनपतेः सम्पेदशैलेऽहंताम्
शेषाणामपि चोर्जयन्तशिखरे नेमीश्वरस्याहृतः ।
निर्वाणावनयःप्रसिद्धविभवाः कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥५॥

यो गर्भावतरोत्सवो भगवतां जन्माभिषेकोत्सवेः ।
यौ जातः परिनिष्क्रमेण विभवः यः केवलज्ञानभाक् ॥
यः कैवल्यपुरप्रवेशमहिमा संभावितस्स्वर्गिभिः ।
कल्याणानि च तानि पंच सततं कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥६॥

सम्यक्दर्शनबोधवृत्तममलं रत्नत्रयं पावनम् ।
मुक्तिश्रीनगरादिनाथजिनपत्युक्तोपवर्गप्रदः ॥
धर्मः सूक्तिसुधा च चैत्यमखिलं चैत्यालयं श्रालयम्
प्रोक्तं च त्रिविधं चतुर्विधममी कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥७॥

देव्योष्टौ च जयादिका द्विगुणिता विद्यादिका देवताः
श्रीतीर्थंकरमातृकाश्च जनका यक्षाश्चयक्ष्यस्तथा ॥
द्वात्रिंशत् त्रिदशाग्रहातिथिसुरादिकन्यकाश्चाष्टधा ।
दिक्पाला दश चैत्यमी सुरगणाः कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥८॥

जायन्ते जिनचक्रवर्तिबलभृद्भोगीन्द्रकृष्णादयो
धर्मादेवदिगंगनांगविक्रस—च्छश्वद्यशश्चन्दनाः ॥

तद्धीना नरकादियोनिषु नरा दुखं सहन्ते ध्रुवं
ते स्वर्गात्सुखरामणीयकपदं कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥९॥

सर्पो हारलता भवत्यसिक्तता सत्पुष्पदामायते
संपद्येत रसायनं त्रिषमपि प्रीतिं विधत्ते रिपुः ।
देवा यान्ति वशं प्रसन्नमनसः किंवा बहु ब्रूमहे
धर्मादेव नभोऽपि वर्षति नगैः कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥१०॥

आकाशं मूर्त्यभावादयकुलदहनादग्निरूर्वा क्षमाप्त्या
नैःसंगाद्रायुरापःप्रगुणशमतया स्वात्मनिष्ठैः सुयज्वा ।
सोमःसौम्यत्वयोगाद्रविरितिचविदुस्तेजसःमन्निधानाद्
विश्वात्मा विश्वचक्षुर्वितरतु भवतां मंगलंश्राजिनेशः ॥११॥

त्रैलोक्याधिपपूजिता मुनिनुता विद्वज्जनाऽलंकृता
संगीता कविता सदाकृतिकृता स्याद्वादमंभाषिता ॥
विद्यापूरितशोभिता चतुरिता त्रैलोक्यमंसेविता ।
श्रीमच्छारदमूर्तिरसिमुभगा कुर्यात्सदा मंगलम् ॥१२॥

श्रीचक्रेश्वरी रोहिणी शुभगुणी प्रज्ञप्ति चितामणी ॥
वज्रशृङ्खलशोभिता च सुमहावेगा च गौरीश्वरी ।
ज्वालामालिनि विश्वलक्षितमहाकाली च गौरीश्वरी ।
गांधारी च विरोधिनी च महिता कुर्वन्तु ते मंगलम् ॥१३॥

उपर्या द्वाधपण्य आड श्लोक अथवा पछी नीचे प्रमाणे

आगण अथुवुं.

इत्थं श्रीजिनमंगलाष्टकमिदं सौभाग्यसंपत्करं
कल्याणेषु महोत्सवेषु सुधियस्तीर्थकराणां सुखाः ।

ये श्रुण्वन्ति पठन्ति तैश्च सुजनैः धर्मार्थकामान्विता
लक्ष्मीराश्रियते व्यपायरहिता निर्वाणलक्ष्मीरपि ॥१४॥
वधूवरयोः शुभं भवतु । अतिथिभिः शुभचित्तनं भवतु ।
यंत्र अलिषेक.

ॐ भूर्भुवः स्वरिह एतद्विघ्नौघवारकं यंत्र अहं परि-
षिचयामि इति शुद्धोदकं समर्पयामि ।

॥	॥ घृतं	॥
॥	॥ इक्षुरसं	॥
॥	॥ दुग्धं	॥
॥	॥ दधि	॥
॥	॥ सर्वौषधि	॥
॥	॥ गन्धोदकं	॥

पुष्पवृष्टिं करोमि च

अलिषेक पक्षी नायेतो मंत्र लक्ष्मी यंत्रनी रथापना करीने
पूज करवी.

सिद्ध यंत्र पूज.

परमेष्ठिन जगन्नाथ करणे मंगलोत्तम ॥

इतः शरण तिष्ठत संनिहितोऽस्तु पावन ॥

ॐ ह्रीं अंहं अमिआउसा मंगलोत्तम शरणभूताः

अत्रावतरतावतरत संवौषट् आह्वानं ॥

॥ ॥ ॥ अत्र तिष्ठत तिष्ठत ठःठः स्थापनम् ॥

॥ ॥ ॥ अत्र मम संनिहिता भवत भवत

वषट् सन्निधापनम् ॥

अष्टक.

पंकेरुहायातपरागपुञ्जैः सौगंध्यमाद्भिः सलिलैः पवित्रैः
अर्हत्पदामाषितमंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥

ॐ ह्रीं अर्हं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभृतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः जलं निवेदयामि ।

काश्मीरकर्पूरकृतद्रवेण संसारतापापहृती युतेन ।
अर्हत्पदामाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥

ॐ ह्रीं अर्हं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभृतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः चंदनम् ।

शाल्यक्षतैरक्षतमूर्तिमाद्भि-रब्जादिवासेन सुगन्धवाद्भिः ।
अर्हत्पदामाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥

ॐ ह्रीं अर्हं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभृतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः अक्षतान् ।

कदम्बजात्यादिभैवः सुगन्धै-र्जातिर्मनोजातविपाशदक्षैः ।
अर्हत्पदामाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥

ॐ ह्रीं अर्हं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभृतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः पुष्पम् ।

पीयूषपिण्डैश्च शशांककांतिस्पृद्धद्विरिष्टैर्नयनप्रियैश्च
अर्हत्पदामाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥

ॐ ह्रीं अर्हं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभृतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः नवेद्यम् ।

ध्वस्तांधकारप्रसरैः सुदीपघृतोद्भवैः रत्नविनिर्मितैर्वा ।
अहंपदाभाषितमंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥
ॐ ह्रीं अहं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभूतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः दीपम् ।

स्वकीयधूमेन नमोऽवकाशव्यपद्रिरुद्यैश्च सुगन्धधूपैः ।
अहंपदाभाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥
ॐ ह्रीं अहं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभूतेभ्यः पंच
परमेष्ठिभ्यो धूपम् ।

नारंगपूगादिफलैर्नद्यैः—हन्मानसादिप्रियतर्पकैश्च ।
अहंपदाभाषित मंगलादीन् प्रत्यूहनाशार्थमहं यजामि ॥
ॐ ह्रीं अहं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभूतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः फलम् ।

अंभश्चंदननंदनाक्षततरुद्रुनैर्निवेद्यैर्वरैः—
दीपघृतफलैः समुदितैरेभिः सुवर्णस्थितैः ।
अहंत्सिद्धसुसूरिपाठकमुनीन् लोकोत्तमान्मंगलान्
प्रत्यूहौघानवृत्तये शुभकृतः सेवे शरण्यानहम् ॥
ॐ ह्रीं अहं असिआउसा मंगलोत्तमशरणभूतेभ्यः
पंचपरमेष्ठिभ्यः अर्घ्यम् ।

अथ प्रत्येक पूजनम् ।

कल्याणपंचककृतोदयमासमीश-
मर्हंतमच्युतचतुष्टयभासुरांगम् ।
स्याद्वादवागमृतसिन्धुशशांककोटि-
मर्चजळादिभिरनंतगुणालयं तम् ॥१॥

ॐ ँ ह्री श्रीअनंतचतुष्टयसमवशरणादिलक्ष्मी-
बभ्रतेऽर्हत्परमेष्ठिने अर्घ्यम् ।
कर्माष्टकेध्मचयमुत्पथमाशु हुत्वा,
सद्ग्यानवह्निविसरे स्वयमात्मवंतम् ।
निश्रेयसामृतसरस्यथ संनिनाय,
तं सिद्धमुच्चपददं परिपूजयामि ॥२॥

ॐ ँ ह्री श्रीअष्टकर्मकाष्ठगणभस्मीकृतेसिद्धपरमेष्ठिनेऽर्घ्यम् ।
स्वाचारपंचक्रमपि स्वयमाचरंति-
ह्याचारयंतिभक्तिका-निजशुद्धिभाजः ।
तानर्चयामि विविधैः सलिलादिभिश्च,
प्रत्यूहनाशनविधौ निपुणान् पवित्रैः ॥३॥

ॐ ँ ह्री श्रीपंचाचारपरायणाय आचार्यपरमेष्ठिनेऽर्घ्यम् ।
अंगांगबाह्यपरिपाठनलालसाना-
मष्टांगभानपरिशीलनभावितानाम् ।
पादारविंदयुगलं खलु पाठकानां,
शुद्धर्जलादिवसुभिः परिपूजयामि ॥४॥

ॐ ॐ ह्री श्रीद्वादशांगपठनपाठनोद्यताय उपाध्याय-
परमेष्ठिनेऽर्घ्यम् ।

आराधनासुखविलासमहेश्वराणां,
सद्धर्मलक्षणमयात्मविकस्वराणाम् ।
स्तोतुं गुणान् गिरिवनादिनिवासिनां वै,
एषोऽर्घतश्चरणपीठभुवं जयामि ॥५॥

ॐ ॐ ह्री श्रीत्रयोदशप्रकारचारित्राराधकसाधु-
परमेष्ठिनेऽर्घ्यम् ।

अहन्मंगलमर्चामि, जगन्मंगलदायकम् ।
प्रारब्धकर्मविघ्नौघ-प्रलयपदमब्मुखैः ॥६॥

ॐ ॐ ह्री श्रीअहन्मंगलाय अर्घ्यम् ।
चिदानन्दलसद्दोचि-मालिनं गुणशालिनम् ।
सिद्धमंगलमर्चेऽहं, सलिलादिभिरुज्ज्वलैः ॥७॥

ॐ ॐ ह्री श्रीसिद्धमंगलाय अर्घ्यम् ।
बुद्धिक्रियारसतपो-विक्रियोपधिमुख्यकाः ।
ऋद्वयो यं न मोहन्ति साधुमंगलमर्चये ॥८॥

ॐ ॐ ह्री श्रीसाधुमंगलाय अर्घ्यम् ।
लोकालोकस्वरूपज्ञ-प्रज्ञप्तं धर्ममंगलम् ।
अर्चं वादित्रनिर्घोषपूरिताशं वनादिभिः ॥९॥

ॐ ॐ ह्री श्रीकेवलप्रज्ञसधर्ममंगलाय अर्घ्यम् ।
लोकोत्तमोऽहं जगतां भवबाधाविनाशकः ।
अर्च्यतेऽर्घेण स मया कुकर्मगणहानये ॥१०॥

ॐ ह्री श्रीअर्हलोकोत्तमाय अर्घ्यम् ।

विश्वाग्रशिखरस्थायां सिद्धो लोकोत्तमो मया ।

मह्यते महसामंद-चिदानंदथुमेदुरः ॥११॥

ॐ ह्री श्रीसिद्धलोकोत्तमाय अर्घ्यम् ।

रागद्वेषपरित्यागी-साम्यभावावबोधकः ।

साधुलोकोत्तमोऽर्घ्येण पूज्यते सलिलादिभिः ॥१२॥

ॐ ह्री श्रीसाधुलोकोत्तमाय अर्घ्यम् ।

उत्तमक्षमया भास्वान सद्धर्पो विष्टपोत्तमः

अनंतसुखसंस्थानं यज्यतेऽम्भः सुमादिभिः ॥१३॥

ॐ ह्री श्रीकेवलप्रज्ञप्रथमलोकोत्तमाय अर्घ्यम् ।

सदाहन् शरणं मन्ये नान्यथा शरणं मम ।

इति भावविशुद्ध्यर्थ-मर्हयामि जलादिभिः ॥१४॥

ॐ ह्री श्रीअर्हत शरणाय अर्घ्यम् ।

व्रजामि सिद्धशरणं परावर्त्तनपंचकम् ।

भित्त्वा स्वसुखसदोहसम्पन्नमिति पूजये ॥१५॥

ॐ ह्री श्रीसिद्धशरणाय अर्घ्यम् ।

आश्रये साधुशरणं सिद्धांतप्रतिपादनैः ॥

न्यक्कृताज्ञानतिमिर-मिति शुद्ध्या यजामि तम् ॥१६॥

ॐ ह्री श्रीसाधुशरणाय अर्घ्यम् ।

धर्म एव सदा बन्धुः स एव शरणं मम ।

इह वान्यत्र संसारे इति तं पूजयेऽधुना ॥१७॥

ॐ ह्री श्रीकेवलप्रज्ञसधर्मशरणाय अर्घ्यम् ।
 णमो अरहंताणं, णमो सिद्धाणं, णमो आइरियाणं,
 णमो उवज्झायाणं णमो कोए सव्वसाहूणम् ।

चत्तारि मंगलम्-अरहंत मंगलम्, सिद्धमंगलम्, साहु
 मंगलम्, केवलप्रज्ञतो धम्मो मंगलम् । चत्तारि लोगुत्तमा,
 अरहंत लोगुत्तमा, सिद्ध लोगुत्तमा, साहु लोगुत्तमा, केवलि-
 पणत्तो धम्मो लोगुत्तमा । चत्तारि सरणं पव्वज्जामि, अरहंत-
 सरणं पव्वज्जामि, सिद्धसरणं पव्वज्जामि, साहु सरणं
 पव्वज्जामि, केवलि पणत्तो धम्मोसरणं पव्वज्जामि ।

संसारदुःखहनने निपुणं जनानाम् ।
 नाद्यंतचक्रमिति सप्तदशप्रमाणम् ॥
 संपूजये विविधभक्तिभरान्नु नम्रः ।
 शांतिप्रदं भुवनमुख्यपदार्थसार्थैः ॥

ॐ ह्री श्रीअर्हदादिसप्तदशमंत्रेभ्यः समुदाय अर्घ्यम् ।

जयमाला ।

विघ्नप्रणाशनविधौ सुरमर्त्यनाथा
 अंग्रसरं जिन वदन्ति भवंतमिष्टम् ।
 आनाद्यनंतयुगवर्तिनमत्र कोर्ये
 गार्हस्थ्यधर्मविहितेऽहमपि स्मरामि ॥१॥
 विनायकः सकलधर्मिजनेषु धर्मम्
 द्वेधा नयत्स्वविरतं दृढसप्तमंग्या ।

यद्धयनतो नभनयावसमुज्झनेन
बुद्धः स्वयं सकलनायक इत्यवाप्तेः ॥२॥

गणानां भुनीनामधीशत्वतस्ते
गणेशारूयया ये भवंतं स्तुवन्ति ।
सदा विघ्नसंदोहशान्तिर्जनानाम्
करे संलुठयायतश्रेयसानाम् ॥३॥

कलेः प्रभावात्कलुषाशयस्य
जनेषु मिथ्यामदवासितेषु ।
प्रवृत्तितोऽन्यो गणराजनाम्ना
लंबोदरो दंतमुखो ववास ॥४॥

रुद्रेण कामज्ज्वलितेन गौर्या
विनोदभारान् मलमुत्क्षिपित्वा ।
कृतं पुराणेष्विति वाचयित्वा
सन्मंगलं तं कथमुद्विरन्ति ॥५॥

यतस्त्वमेवासि विनायको मे
दृष्टेष्टयोगानवरुद्धभावः ।
त्वन्नाममात्रेण पराभवति
विघ्नारयस्तर्हि किमत्र चित्रम् ॥६॥

मालिनीवृत्त ।

जयजय जिनराज त्वद्गुणान्को व्यनक्ति
यदिसुरगुरुर्निद्रः कोटिवर्षप्रमाणम् ।

वदितुमभिलषेद्वा पारमाप्नोति नो चेत् ।

कति य इह मनुष्याः स्वल्पबुद्ध्या समेताः ॥७॥

ॐ ह्री श्रीअर्हदादिसप्तदशमंत्रेभ्यो जयमालाद्वयम् ।

अपः—ॐ ह्री असिआउसाय नमः । १०८ ठे ६ वार

स्तुतिः ।

जिनेन्द्रः शंकरः श्रीदः परमेष्ठी सनातनः ।

अलक्ष्यः सुखदो विष्णुगद्गुनं शाश्वतं क्रियात् ॥१॥

स्वयंभूर्भगवानर्हन् परः परमपुरुषः ।

परमात्मा पवित्रात्मा पवित्रयतु नो जिनः ॥२॥

देवदेवो महादेवः परमान्मा परमेश्वरः ।

परमः परमब्रह्मा स्वयंभूतः पुनातु नः ॥३॥

भूर्भुवः स्वः स्वधा स्वाहा पवित्रं पावनं परं ।

पूतं भागवतं ज्योतिः पुनीतान्मम पानसम् ॥४॥

मोक्षमार्गस्य नेतारं भेतारं कर्मभूभृताम् ।

ज्ञातारं विश्वतत्त्वानां वंदे तद्गुणलब्धये ॥५॥

श्रियंबुद्धिमनाकुल्यं धर्मप्रीतिविवर्द्धनम् ।

गृहिधर्मे स्थितिर्भूत्वा श्रेयसं मे दिश त्वरा ॥६॥

आशीर्वादः.

રક્ષા અને કંકણબંધન.

સિદ્ધયંત્રનું પૂજન કર્યા પછી વિનાયક યંત્રની સમક્ષ “તમારું ગૃહસ્થનાં આહુતતાદિમાં દૈત્ય બંધન થાઓ તથા પોતાના કુળધર્મનું તમે સારી રીતે પાલન કરો,” એ પ્રમાણે કહેતાં ગૃહસ્થાચાર્યે—

મંગલં ભગવાન વીરો, મંગલં ગૌતમો ગણો

મંગલં કુંદકુંદાદ્યો, જૈનધર્મોઽસ્તુ મંગલમ્ ।

એ શ્લોક બાણી વરકન્યાને તિલક કરવું. પછી નીચેના શ્લોક બાણી કંકણબંધન કરવું.

જિનેન્દ્રગુરુપૂજનં શ્રુતવચઃ સદા ધરણમ્ ।

સ્વશીલયમરક્ષણં દદનસત્તપોઽવૃંહણમ્ ॥

इति प्रथितषट्क्रिया-निरतिचारमास्तां तवे—

सथ प्रथनकर्मणे विहितरक्षिकाबन्धनम् ।

ૐ જાયાપત્યોરેતયોગૃહીતપાણ્યોરેતસ્માત્પસ્માચ્ચતુર્થાદા-
હોસ્ત્રિદામસમાદિજ્યા પરમસ્ય પુરુષસ્ય, ગુરુણાં ઉપાસ્તિઃ,
દેવાનામર્થેનાગ્નિહોત્રં, સત્કારોઽભ્યાગતાનાં, વિશ્રાણનં વનીપ-
કાનાં इत्येवं विधातुं प्रतिज्ञायाः सूत्रं कंकणसूत्रव्यपदेशभाक्
रजनीसूत्रं मिथो माणिबन्धे प्रणह्यते ।

આ કંકણ બંધન ગૃહસ્થનાં પટ્ટકર્મ પાલન કરવાની પ્રતિજ્ઞા કરવાનું ચિહ્ન છે. આ પછી કટની પૂજા કરવી.

વેદી કટની પૂજા.

પ્રથમ કટનીસ્થ સિદ્ધ પૂજા.

સ્થાપના.

સિદ્ધાન્પભિદ્ધાન્વસુકર્મમુક્તાન્
ત્રૈલોક્યશીર્ષસ્થિતચિદ્વિલાસાન્ ।
સંસ્થાપયે ભાવત્રિશુદ્ધદાતૃન્
સન્મંગલં પ્રાજ્યસમૃદ્ધયેઽહમ્ ॥૧॥

ૐ હ્રી વસુકર્મનાશક સિદ્ધસમૂહ ! અત્રાવતર ૨ સંબૌષટ્
“ “ “ અત્ર તિષ્ઠ ૨ ઠઃ ઠઃ ।
“ “ “ અત્ર મમ સંનિહિતો ।
ભવ ૨ વષટ્ ।

અષ્ટકના આર્પમંત્રો.

ૐ હ્રી નીરજસે નમઃ । મૃમિશુદ્ધિઃ ।
ૐ હ્રી દર્પમથનાય નમઃ । જલમ્ ।
ૐ હ્રી શીલગંધાય નમઃ । ચન્દનમ્ ।
ૐ હ્રી અક્ષતાય નમઃ । અક્ષતમ્ ।
ૐ હ્રી વિમલાય નમઃ । પુષ્પમ્ ।
ૐ હ્રી પરમસિદ્ધાય નમઃ । નૈવેદ્યમ્ ।
ૐ હ્રી જ્ઞાનોદ્યોતાય નમઃ । દીપમ્ ।

ૐ હૌ શ્રુતધૂપાય નમઃ । ધૂપમ્ ।

ૐ હૌ અમીષ્ટફલદાય નમઃ । ફલમ્ ।

અષ્ટકર્મગણનષ્ટકારકાન્ કષ્ટકુંડલિસુદૃષ્ટગારુડાન્ ।

સ્પષ્ટજ્ઞાનપરિમીતમિષ્ટયા-નર્થતોડ્યનશાય પૂજયે ॥

ૐ હૌ વસુકર્મરહિતસિદ્ધેભ્યોડ્યર્થમ્ ।

મધ્ય કટનીસ્થ શ્રુતપૂજ્ઞ.

દ્વાદશાંગમાર્ચિત્વં શ્રુતંમયા, સ્થાપ્ય પાણિપરિપીડનોત્સવે ।

પૂજ્યતે યદધિધર્મસમ્ભવો, દ્વેધયેષ જગતાં પ્રસીદતિ ॥

ૐ હૌ દ્વાદશાંગશ્રુતાય અર્ધમ્ નિર્વપામિ ।

તૃતીય કટનીસ્થ ગુરુપૂજ્ઞ તથા ધર્મચક્ર પૂજ્ઞ.

ઋદ્ધ્યા ચલરસાદિવિક્રયૌ-ષ્ઠપ્રસંજયમહાનસાદિકાઃ ।

યત્ક્રમામ્બુરુહવાસમામતે, તાન્ગુરુનામિમહામિ વાર્મુર્ચૈઃ ॥

ૐ હૌ મહર્દ્ધિધારકપરમર્ષિભ્યો અર્ધ નિર્વપામિ ।

અષ્ટપંગલમિદં પદાંબુજે, માસતે શતપુપંગલૌઘદમ્ ।

ધર્મચક્રમભિપૂજયે વરં કર્મચક્રપરિનાશનોદ્યતમ્ ॥

ૐ હૌ ધર્મચક્રાય અર્ધ નિર્વપામિ ।

હોમ પ્રારંભ.

જો કુંડની રચના બાકી હોય તો તે કરી લેવી. પછી અગ્નિ મંડલમાં સાથાઓ કે ૐ લખી તેને કુંડમાં સ્થાપન કરવું તથા તે ઉપર સમિધ (બાલ ચંદન, સુખડ, પીપળો, બાખરો આંકડો, કપાસ, આંબાના પ્રાસુક સુદા લાકડા) ગોદવત્તાં. પછી કુંડની પહેલી મેખલા-પર ૧૫ તિથિ દેવપૂજન ત્રીચે પ્રમાણે કરવું.

ૐ હ્રીં આદ્યમેશ્વલાયાં અર્હચ્છાસનમક્તાઃ યક્ષાદિ પંચ-
દશતિથિદેવતાઃ અત્ર આગચ્છ આગચ્છ આગચ્છ ।

એમ બેલી સાત અનાબની પંદર ઢગલીઓ કરી સ્થાપના કરવી.

ૐ આં ક્રૌં હ્રાં યક્ષાદિ પંચદશતિથિ દેવતાભ્યોઽર્ચ્યમ્ ।

દ્વિતીય મેખલાપર નવગ્રહ પૂજન.

ૐ હ્રાં દ્વિતીય-મેશ્વલાયાં નવગ્રહદેવતા આગચ્છ
આગચ્છ આગચ્છ ।

સાત અનાબની નવ ઢગલીઓ બીજી પાળપર કરી સ્થાપના કરવી.

ૐ આં ક્રૌં હ્રીં નવગ્રહદેવતાભ્યો અર્ચ્યમ્ ।

ત્રીજી મેખલાપર ૩૨ ઇંદ્રોનું પૂજન.

ૐ હ્રો તૃતીયમેશ્વલાયાં દ્વાત્રિંશત્ત્વ ઇન્દ્ર દેવા આગચ્છ
આગચ્છ આગચ્છ આગચ્છ ।

સાત અનાબની ૩૨ ઢગલીઓ કરી સ્થાપના કરવી.

ૐ આં ક્રૌં હ્રાં દ્વાત્રિંશત્ત્વ ઇન્દ્રદેવતાભ્યો અર્ચ્યમ્ ।

ચતુર્થ મેખલાપર દશ દિશ્પાલ પૂજન.

ૐ હ્રાં ચતુર્થમેશ્વલાયાં દશ દિક્પાલદેવા આગચ્છ
આગચ્છ આગચ્છ આગચ્છ ।

સાત અનાબની દશ ઢગલી ચોથી પાળ પર કરી સ્થાપના કરવી.

ૐ હ્રીં દશદિક્પાલદેવતાભ્યો અર્ચ્યમ્ ।

अग्नि स्थापना तथा पूजन.

ॐ अद्य भगवतो पुरुषवर पुण्डरीकस्य परमेण तेजसा
व्याप्त लोकाढोकोत्तममंगलस्य मंगलस्व रूपस्य गर्भाधाना-
द्युपनयनपर्यन्त क्रियासंस्कृतस्यास्य अमुक नाम्न कुमार-
स्योपनितीव्रतसमाप्तौ शास्त्रसमभ्यसन समाप्तौ समावर्त्तनान्ते
ब्रह्मचर्याश्रमे नेतरे गृहस्थाश्रमस्वीकारार्थमाग्निसाक्षिकं देवता-
साक्षिकं बन्धुसाक्षिकं ब्राह्मणसाक्षिकं पाणिग्रहणपुरःसरं
कलत्रे गृहीते सति अनयोर्दम्पत्योः सर्वपुष्टिसम्पादनार्थं
विधियमानस्य होमकर्मणो नान्दीमुखे अग्निस्थापनं करिष्ये ।
होमं करिष्ये च ।

ॐ ॐ ॐ ॐ रं रं रं रं अग्निकुमारदेव आगच्छ
आगच्छ स्वाहा ।

ॐ ॐ ॐ ॐ रं रं रं रं अग्निं स्थापयामि स्वाहा ।

उपरतो भन्त्रं ज्योती कुन्डमां अग्निं भूषवे.

जिनेन्द्रवाक्यैरिव सुप्रसन्नैः संशुष्कदर्भाग्रगताग्निकीलैः ।
कुण्डस्थिते सेन्धनशुद्धवह्नौ संधूक्षणे संप्रति सन्तनोमि ॥

ॐ ॐ ॐ ॐ रं रं रं रं स्वाहा ।

हर्षं नाप्मी अग्निं संधूक्षथु (सणगाववे) ऊरवे.

श्री तीर्थनाथपरिनिर्वृतिपूज्यकाले ।

आगत्य बहिः सुरपा मुकुटोल्लसद्भिः ।

बह्निव्रजैर्जिनपदेऽहमुदारभक्त्या ।

देहस्तदग्निमहमर्चयितुं दधामि ॥

ॐ ह्रीं श्रीचतुरस्रे तीर्थंकरकुण्डे गार्हपत्याग्नये अर्घ्यम् ।

गणाधिपानां शिवयातिकालेऽ- ।

ग्रीन्द्रोत्तमांगस्फुरदग्निरेषः ॥

संस्थाप्य पूज्यः समयाहवनीयो ।

विवाहशान्त्यै विधिना हुताशः ॥

ॐ ह्रीं श्रीवृत्त गणधरकुण्डे आहवनीयाग्नये अर्घ्यम् ।

श्री दक्षिणाग्निः परकेवलस्व ।

शरीरनिर्वाणनुताग्निदेव ॥

किरीटसंस्फुरदसौ मयापि ।

संस्थाप्य पूजामि विवाहशान्त्यै ॥

ॐ ह्रीं श्रीत्रिकोणे सामान्यकेवलिकुण्डे दक्षिणाग्नये
अर्घ्यम् ।

आहुति मंत्रो.

पीठिका मंत्र.

ॐ सत्यजाताय नमः ॥१॥ ॐ अर्हज्जाताय नमः ॥२॥

ॐ परमजाताय नमः ॥३॥ ॐ अनुपमजाताय नमः ॥४॥

ॐ स्वप्रधानाय नमः ॥५॥ ॐ अचलाय नमः ॥६॥ ॐ

अक्षताय नमः ॥७॥ ॐ अव्यावाधाय नमः ॥८॥ ॐ अनन्त-

ज्ञानाय नमः ॥९॥ ॐ अनन्तदर्शनाय नमः ॥१०॥ ॐ अनन्त-

वीर्याय नमः ॥११॥ ॐ अनन्तसुखाय नमः ॥१२॥ ॐ
 नीरजसे नमः ॥१३॥ ॐ निर्मलाय नमः ॥१४॥ ॐ अच्छेद्याय
 नमः ॥१५॥ ॐ अभेद्याय नमः ॥१६॥ ॐ अजराय नमः
 ॥१७॥ ॐ अमराय नमः ॥१८॥ ॐ अप्रमेयाय नमः ॥१९॥
 ॐ अगर्भवासाय नमः ॥२०॥ ॐ अक्षोभाय नमः ॥२१॥
 ॐ अविलीनाय नमः ॥२२॥ ॐ परमधनाय नमः ॥२३॥
 ॐ परमकाष्ठायोगरूपाय नमः ॥२४॥ ॐ लोकाग्रवासिने नमो
 नमः ॥२५॥ ॐ परमसिद्धेभ्यो नमो नमः ॥२६॥ ॐ अर्ह-
 त्सिद्धेभ्यो नमो नमः ॥२७॥ ॐ केवल्लि सिद्धेभ्यो नमो नमः
 ॥२८॥ ॐ अंतःकृत सिद्धेभ्यो नमो नमः ॥२९॥ ॐ परंपरा
 सिद्धेभ्यो नमो नमः ॥३०॥ ॐ अनादिपरंपरा सिद्धेभ्यो
 नमो नमः ॥३१॥ ॐ अनाद्यनुपमसिद्धेभ्यो नमो नमः ॥३२॥
 ॐ सम्यग्दृष्टे आमन्नभव्य निर्वाणपूजार्ह अग्नींद्र स्वाहा ॥३३॥

उपर प्रमाणे ३३ आहुतिओ आपाने इरी नीये क्षणेक्षो काम्य-
 मंत्र लखाने ओक आहुति आपवी.

सेवाफलं पद परमस्थानं भवतु । अपमृत्यु विनाशनं भवतु ।

जति मंत्र.

ॐ सत्यजन्मनः शरणं प्रपद्ये स्वाहा ॥१॥ ॐ अर्हज्जन्मनः
 शरणं प्रपद्ये ॥२॥ ॐ अर्हन्मातुः शरणं प्रपद्ये ॥३॥ ॐ
 अर्हत्सुतस्य शरणं प्रपद्ये ॥४॥ ॐ अनादिगमनस्य शरणं
 प्रपद्ये ॥५॥ ॐ अनुपमजन्मनः शरणं प्रपद्ये ॥६॥ ॐ रत्नत्र-
 यस्य शरणं प्रपद्ये ॥७॥ ॐ सम्यग्दृष्टे २ ज्ञानमूर्त्ते २ सरस्वति २
 स्वाहा ॥८॥

ઉપર પ્રમાણે આઠ આહુતિ આપી નીચેના કામ્યમંત્ર બધી એક આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્ પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ।

નિસ્તારક મંત્ર

ૐ સત્યજાતાય સ્વાહા ॥૧॥ ૐ અર્હજ્જાતાય સ્વાહા ॥૨॥
ૐ ષટ્કર્મણે સ્વાહા ॥૩॥ ૐ ગ્રામપતયે સ્વાહા ॥૪॥ ૐ
અનાદિ શ્રોત્રિયાય સ્વાહા ॥૫॥ ૐ સ્નાતકાય સ્વાહા ॥૬॥
ૐ શ્રાવકાય સ્વાહા ॥૭॥ ૐ દેવબ્રાહ્મણાય સ્વાહા ॥૮॥
ૐ સુબ્રાહ્મણાય સ્વાહા ॥૯॥ ૐ અનુપમાય સ્વાહા ॥૧૦॥
ૐ સમ્યગ્દષ્ટ ૨ નિધિપતે ૨ વૈશ્રવણ ૨ સ્વાહા ॥૧૧॥

ઉપર પ્રમાણે ૧૧ આહુતિ આપ્યા પછી નીચેના કામ્યમંત્રની આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ।

ઋષિ મંત્ર.

ૐ સત્યજાતાય નમઃ સ્વાહા ॥૧॥ ૐ અર્હજ્જાતાય નમઃ
॥૨॥ ૐ નિર્ગથાય નમઃ ॥૩॥ ૐ વીતરાગાય નમઃ ॥૪॥
ૐ મહાવ્રતાય નમઃ ॥૫॥ ૐ ત્રિગુણાય નમઃ ॥૬॥ ૐ મહા-
યોગાય નમઃ ॥૭॥ ૐ વિવિધયોગાય નમઃ ॥૮॥ ૐ વિવિધર્દ્યે
નમઃ ॥૯॥ ૐ અંગધરાય નમઃ ॥૧૦॥ ૐ પૂર્વધરાય નમઃ ॥૧૧॥
ૐ ગણધરાય નમઃ ॥૧૨॥ ૐ પરમર્ષિભ્યો નમો નમઃ ॥૧૩॥
ૐ અનુપમજાતાય નમો નમઃ ॥૧૪॥ ૐ સમ્યગ્દષ્ટે ૨ ભૂપતે ૨
નગરપતે ૨ કાલશ્રમણ ૨ સ્વાહા ॥૧૫॥

હિપર પ્રમાણે ૧૫ આહુતિ આપીને નીચેના કામ્ય મંત્રની એક આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્ પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ।

મુરેન્દ્ર મંત્ર.

ૐ સત્યજાતાય સ્વાહા ॥૧॥ ૐ અર્હજ્જાતાય સ્વાહા ॥૨॥
ૐ દિવ્યજાતાય નમઃ ॥૩॥ ૐ દિવ્યાર્ચિર્જાતાય સ્વાહા
॥૪॥ ૐ નેમિનાથાય સ્વાહા ॥૫॥ ૐ સૌવર્માય સ્વાહા ॥૬॥
ૐ કલ્પાધિપતયે સ્વાહા ॥૭॥ ૐ અનુચરાય સ્વાહા ॥ ૮ ॥
ૐ પરંપરેન્દ્રાય સ્વાહા ॥૯॥ ૐ અહમિન્દ્રાય સ્વાહા ॥૧૦॥
ૐ પરમાર્હતે સ્વાહા ॥૧૧॥ ૐ અનુપમાય સ્વાહા ॥૧૨॥ ૐ
સમ્યગ્દે ૨ કલ્પપતે ૨ દિવ્યમૂર્તે ૨ વજ્રનામન્ ૨ સ્વાહા ॥૧૩॥

એ પ્રમાણે ૧૩ આહુતી આપીને નીચેના કામ્ય મંત્રની એક આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્ પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ।

પરમ રાજાદિ મંત્ર.

ૐ સત્યજાતાય સ્વાહા ॥૧॥ ૐ અર્હજ્જાતાય સ્વાહા
॥૨॥ ૐ અનુપમેન્દ્રાય સ્વાહા ॥૩॥ ૐ વિજ્યાર્ચિર્જાતાય
સ્વાહા ॥૪॥ ૐ નેમિનાથાય સ્વાહા ॥૫॥ ૐ પરમજાતાય
સ્વાહા ॥૬॥ ૐ પરમાર્હતાય સ્વાહા ॥૭॥ ૐ અનુપમાય
સ્વાહા ॥૮॥ ૐ સમ્યગ્દે ૨ ઉગ્રતેજઃ ૨ દિશાંજન ૨
નેમિવિજય ૨ સ્વાહા ॥૯॥

ઐ રીતે ૯ આહુતિ આપીને નીચેના કામ્ય મંત્રની ઐક આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્ પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ॥

પરમેષ્ઠી મંત્ર.

ૐ સત્યજાતાય નમઃ સ્વાહા ॥૧॥ ૐ અર્હજાતાય નમઃ ॥૨॥ ૐ પરમજાતાય નમઃ ॥૩॥ ૐ પરમાર્હતાય નમઃ ॥૪॥ ૐ પરમરૂપાય નમઃ ॥૫॥ ૐ પરમતેજસે નમઃ ॥૬॥ ૐ પરમગુણાય નમઃ ॥૭॥ ૐ પરમસ્થાનાય નમઃ ૐ ॥૮॥ પરમયોગિને નમઃ ॥૯॥ ૐ પરમભાગ્યાય નમઃ ॥૧૦॥ ૐ પરમદ્વયે નમઃ ॥૧૧॥ ૐ પરમપ્રમાદાય નમઃ ॥૧૨॥ ૐ પરમકાંક્ષિતાય નમઃ ॥૧૩॥ ૐ પરમવિજયાય નમઃ ॥૧૪॥ ૐ પરમવિજ્ઞાનાય ॥૧૫॥ ૐ પરમદર્શનાય નમઃ ॥૧૬॥ ૐ પરમવીર્યાય નમઃ ॥૧૭॥ ૐ પરમસુસ્વાય નમઃ ॥૧૮॥ ૐ પરમસર્વજ્ઞાય નમઃ ॥૧૯॥ ૐ અર્હતે નમઃ ॥૨૦॥ ૐ પરમેષ્ઠિને નમઃ ॥૨૧॥ ૐ પરમનેત્રે નમો નમઃ ॥૨૨॥ ૐ સમ્યગ્દષ્ટે ૨ ત્રૈલોક્યવિજય ૨ ધર્મભૂર્તે ૨ ધર્મનેમે ૨ સ્વાહા ॥૨૩॥

ઐ રીતે ૨૩ આહુતિઓ આપીને નીચેના કામ્ય મંત્રની ઐક આહુતિ આપવી.

સેવાફલં ષટ્ પરમસ્થાનં ભવતુ । અપમૃત્યુ વિનાશનં ભવતુ ।

લવંગ આહુતિઓ.

ૐ હ્રી અર્હદ્રચઃ સ્વાહા ॥૧॥ ૐ હ્રી સિદ્ધેભ્યઃ સ્વાહા ॥૨॥ ૐ હ્રી આચાર્યેભ્યઃ સ્વાહા ॥૩॥ ૐ હ્રી ઉપાધ્યાયેભ્યઃ

સ્વાહા ॥૪॥ ઐ હ્રી સર્વમાધુભ્યઃ સ્વાહા ॥૫॥ ઐ હ્રી
 જિનધર્મેભ્યઃ સ્વાહા ॥૬॥ ઐ હ્રી જિનાગમેભ્યઃ સ્વાહા ॥૭॥
 ઐ હ્રી જિનચૈત્યેભ્યઃ સ્વાહા ॥૮॥ ઐ હ્રી જિનચૈત્યાલયેભ્યઃ
 સ્વાહા ॥૯॥ ઐ હ્રી સમ્યગ્દર્શનેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૦॥ ઐ હ્રી
 સમ્યગ્જ્ઞાનેભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૧॥ ઐ હ્રી સમ્યક્ ચારિત્રેભ્યઃ
 સ્વાહા ॥૧૨॥ ઐ હ્રી અસ્મદ્ગુરુભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૩॥ ઐ હ્રી
 અસ્મદ્ વિદ્યાગુરુભ્યઃ સ્વાહા ॥૧૪॥ ઐ હ્રી તપોભ્યઃ
 સ્વાહા ॥૧૫॥

આજ્ય આહુતિઓ.

ઉપરનાજ ૧૫ મંત્રો આજ્ય આહુતિઓના છે, માટે તે મંત્રો
 ભણીને ૧૫ ઘીની આહુતીઓ આપવી.

અન્ન આહુતિઓ.

ઐ હ્રી અહંજ્ઞાતાય નમઃ સ્વાહા ॥૧॥ ઐ હ્રી પરમ-
 જ્ઞાતાય નમઃ સ્વાહા ॥૨॥ ઐ હ્રી અનુપમજ્ઞાતાય નમઃ સ્વાહા
 ॥૩॥ ઐ હ્રી અવિવાદાય નમઃ સ્વાહા ॥૪॥ ઐ હ્રી અવિ-
 લીનાય નમઃ સ્વાહા ॥૫॥

ઉપરની પાંચ આહુતિઓ સાત ધાન્યની આપવી.

શાંતિ મંત્ર આહુતિઓ.

ઐ નમો અર્હતે ભગવતે પ્રક્ષીણદોષાય દિવ્યતેજોમૂર્તયે
 શાંતિકરાય સર્વવિઘ્નપ્રણાશાય સર્વરોગાપમૃત્યુવિનાશનાય
 સર્વપરકુચ્છુદ્રોપદ્રવનાશનાય શ્રી શાન્તિનાથાય નમઃ ઐ હ્રી
 હ્રી હં હૌં હઃ અસિઆરસા સર્વશાન્તિં કુરુ કુરુ સ્વાહા ।

વિધન શાંતિ માટે ઉપરનો મંત્ર ૩૬ વાર ભણી ૩૬ આહુતીઓ આપવી.

યજ્ઞોપવિત (જનોઘ) ની આહુતિઓ.

પરમનિસ્તારકલિંગભાગી ભવ ॥૧॥ પરમર્ષિલિંગભાગી ભવ ॥૨॥ પામેન્દ્રલિંગભાગી ભવ ॥૩॥ પરમરાજ્યલિંગભાગી ભવ ॥૪॥ પરમાર્હન્ટ્ય લિંગભાગી ભવ ॥૫॥ પરમનિર્વાણ-લિંગભાગી ભવ ॥૬॥

નીચેનો મંત્ર ભણી યજ્ઞોપવિત [જનોઘ] ધારણ કરવી.

ૐ નમઃ પરમશાંતાય શાંતિકરાય પવિત્રીકૃતાહં રત્નત્રય-સ્વરૂપં યજ્ઞોપવિતં દધામિ મમ * ગાત્રં પવિત્રં ભવતુ ।
અર્હે નમઃ સ્વાહા ॥

સાત પરમસ્થાન આહુતિઓ.

ૐ દ્વૌ સજ્જાતિપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૧॥
,, ,, સદ્ગૃહસ્થપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૨॥
,, ,, પારિત્રાજ્યપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૩॥
,, ,, સુરેન્દ્રત્વપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૪॥
,, ,, પરમસામ્રાજ્યપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૫॥
,, ,, પરમાર્હન્ટ્યપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૬॥
,, ,, પરમનિર્વાણપરમસ્થાનાય નમઃ સ્વાહા ॥૭॥

* પહેરનારે દધામિ મમ ભણ્યું. પહેરાવનારે દદામિ તવ ભણ્યું.

આ આહુતિએ સાદ્યથી આપવી તથા આ હોમ પછી ગ્રંથિબંધન કરવું જોઈએ.

ગ્રંથિ બંધન—છેડા બંધન.

ગૃહસ્થાચાર્યે યંત્ર અગ્નિ તથા ઉપસ્થિત સ્ત્રી-પુરુષોની રૂપરૂ પોતે અથવા કન્યાની ફેરફારે મોટી બહેન સૌભાગ્યવતીએ વર તથા કન્યાના વસ્ત્રોના છેડા બંધન કરવા. કન્યાના છેડામાં હલદરની આખી ગાંઠ સોપારી અને બેઆની (ટકો) કે તેથી કંઈ વિશેષ વરના છેડામાં બાંધી બંને છેડા નાચેતો શ્લોક બોલીને બાંધવા—

અસ્મિન્ જન્મનિ એષ બન્ધો દ્વયોર્વે

કાર્યે ધર્મે વા ગૃહસ્થત્વમાગ્નિ ।

યોગો જાતઃ પંચદેવાગ્નિસાક્ષી

જાયાપત્યોરંચલગ્રન્થિવન્ધાત ॥

અર્થ;—આ બંને દંપતીઓની સર્વે ધાર્મિક તથા લૌકિક કાર્યોમાં સર્વદા મજબુત પ્રેમગાંઠ છે, જે કદી છુટતી નથી કારણકે તે પાંચ દેવ તથા અગ્નિની સાક્ષી પૂર્વક બાંધી છે.

મુખાવલોકન વિધિ.

કન્યાયા વદનં પश्येद् વરઃ કન્યા વરસ્ય ચ ।

શુભલેગ્રે સતાં મધ્યે સુખપ્રીતિવિવર્દયે ॥ ૧ ॥

અર્થ—શુભ લગ્નમાં મુખ અને પ્રીતિની વૃદ્ધિને માટે સર્વેની રૂપરૂ વર કન્યાનું મુખ જુએ તથા કન્યા વરનું મુખ જુએ.

નોટ—આજકાલ પરસ્પર મુખ જોવાની પ્રથા લગ્નના કારણથી તથા દેવામાં આવી છે, પરંતુ એ પ્રથા તથા દેવી ખરાબર નથી કારણકે તે એક મુખ અને પ્રીતિની વૃદ્ધિનું કારણ છે તથા જેની

સાથે અમારી સગાઇ થઇ હતી તેજ અમે બંને છીએ, એમ વર કન્યા બંનેને ખાત્રી થાય છે અને એથી કોઈ છળકપટને અવકાશ ન રહે.

પ્રદાન વિધિ

આ ક્રિયા વખતે વરકન્યાનાં માતાપિતા [વડીલ]ને હાજર રાખવાં. કન્યાનાં માતાપિતા [વડીલ] ની હાજરી હોવીજ જોઈએ. કન્યાનાં માતાપિતાએ વરના પિતાને નીચે પ્રમાણે વિનંતી કરવી—

ૐ હ્રીં શ્રીચતુર્વિંશતિવર્તમાનકાલસમ્બન્ધીતિર્થકરેભ્યો નમઃ ।

અથાગ્રે જમ્બૂદ્વીપે ભરતક્ષેત્રે આર્યસ્વણે ગુર્જરદેશે અમુક નગરે શ્રીશ્રેષ્ઠીવર્ય અમુકસ્ય ગૃહે અસ્મિન્ વિવાહમણ્ડપે એતદવસર્પિણીકાલાવસાને પ્રવર્તમાનકલ્ચુગાભિધાનપંચમકાલે પ્રથમપાદે મહન્મહાવીર—તીર્થકરોપદિષ્ટસદ્ધર્મવ્યતિકરે શ્રીગૌતમ-સ્વામિપ્રતિપાદિતસન્માર્ગપ્રવર્તને શ્રેણિકમહામણ્ડલેશ્વર—સમાચરત્સન્માર્ગવિશેષે શુભે શ્રીવીરનિર્વાણસંવત ૨૪૬૬ અમુક અયને અમુક વ્રતૌ અમુક માસે અમુક પક્ષે અમુક તિથી અમુક વાસરે અમુક નક્ષત્રે અમુક યોગે અમુક કરણે અમુક રાશિસ્થસૂચ અમુક લગ્ને અમુક ચન્દ્રકે ૐ હ્રીં નમો અર્હતે ભગવતે શ્રીમતે વર્દમાનાય શ્રીવલાયુરાગ્યસન્તાનાભિવર્ધનં મવતુ શ્રીઅષ્ટમહાપ્રાતિહાર્યશોભિતાષ્ટમંગલદ્રવ્યનિક્ષિપ્તસ્થાપના-દિસિદ્ધયન્ત્રસન્નિધૌ શારદા સન્નિધૌ રાજર્ષિદેવર્ષિબ્રહ્મર્ષિ-સન્નિધૌ વિદ્વત્સામયિકસન્નિધૌ જૈનધર્મમાર્મિકધાર્મિકસન્નિધૌ ૐ અગ્ર ભગવતો મહાપુરુષસ્ય શ્રીમદાદિબ્રહ્મણો મતે એકેન પ્રકાશ્યેન પ્રસિદ્ધસ્ય અમુક ગોત્રીયસ્ય શ્રી શ્રેષ્ઠીવર્ય અમુકસ્ય

પ્રપૌત્રીં અમુકસ્ય પૌત્રીં અમુકસ્ય પુત્રીં इमां અમુક નામ્નો
કુમારિકામસ્મૈ શ્રીમદનેકગુણગણભૂષિતશ્રાવકધર્મપતિપાલક-
અમુક ગોત્રીયસ્ય શ્રી શ્રેષ્ઠીવર્ય અમુકસ્ય પ્રપૌત્રાય અમુકસ્ય
પૌત્રાય અમુકસ્ય પુત્રાય અમુક નામ્નાય કુમારાય પ્રયચ્છાવઃ
પ્રયચ્છાવઃ પ્રયચ્છાવઃ તામ્ સ્વીકરોતુ ભવાન ।

વરણ વિધિ.

વરના પિતા—ૐ અથ ભગવતો મહાપુરુષસ્ય શ્રીમદા-
દિવ્રહ્મણો મતે એકેન પ્રકાશ્યેન પ્રસિદ્ધસ્ય અમુક ગોત્રીયસ્ય
શ્રી શ્રેષ્ઠીવર્ય અમુકસ્ય પ્રપૌત્રાય અમુકસ્ય પૌત્રાય અમુકસ્ય
પુત્રાય અમુક નામ્નાય અસ્મૈ કુમારાય અમુક ગોત્રીયસ્ય
શ્રી શ્રેષ્ઠીવર્ય અમુકસ્ય પ્રપૌત્રીં અમુકસ્ય પૌત્રીમ્ અમુકસ્ય
પુત્રીં અમુક નામ્નો इमां કન્યાં વૃણામહે ।

કન્યાના પિતા (વરકન્યાને) વૃણીધ્વમ્ । વૃણીધ્વમ્ ।
વૃણીધ્વમ્ ।

વરકન્યા—વૃણેઽહમ્ । વૃણેઽહમ્ । વૃણેઽહમ્ ।

પંચલોક-વૃણીધ્વમ્ । વૃણીધ્વમ્ । વૃણીધ્વમ્ ।

વરકન્યા—વૃણેઽહમ્ । વૃણેઽહમ્ । વૃણેઽહમ્ ।

કન્યાનો પિતા (વરને) ધર્મેણ ઐર્યેન કામેન પાલયેત
इमाम् ।

વર—ધર્મેણ ઐર્યેન કામેન પાલયામિ इमाम् ।

પાણિપીડન વિધિ.

કન્યાના ડાબા હાથમાં ને વરના જમણા હાથમાં હળદર કે મેંદી
ચોપડી કન્યાનો હાથ નીચે ને વરનો હાથ ઉપર એ રીતે હસ્ત મેળાપ

શુભ મુહુર્તમાં કરવો તે વખતે કન્યાનાં માતા પિતા સજોડે બેસે તથા હાથમાં ઝારી લઈ નીચેનો મંત્ર બોલતાં વર કન્યાના જોડેલા હાથ ઉપર જલધારા ઊડે.

કન્યાના માતાપિતા ઐં નમો અર્હતે ભગવતે શ્રીમદ્ વર્દમાનાય શ્રીચ્છાયાયુગારોગ્યસંતાનાભિવર્ધનમ્ ભવતુ । ઐં હ્રં અસ્મિન્ જંબૂદ્વીપે ભરતક્ષેત્રે ગુર્જરદેશે અમુક નગરે અમુક વર્ષે અમુક માસે અમુક પક્ષે અમુક તિથી અમુક વાસં અમુક ગોત્રોત્પન્નાય અમુક નામ્ને કુમારાય વરાય ભગવતં અમુક ગોત્રસ્ય અમુક નામ્ની પુત્રીં इमां कन्यां ददावः ।

ઐં ફ્રીં ફ્રીં હં મં સ્વાહા ।

મંત્ર બોલી રહ્યા પછી હસ્ત મેળાપ પૂર્ણ થયો ગણાય છે. ત્યાં પછી હસ્ત મેળાપ ચાલુ રાખવો નહિ.

સપ્ત પદી (ફેરા) વિધિ.

ગૃહસ્થાચાર્યે સપ્ત પરમસ્થાનની પ્રાપ્તિને માટે વર કન્યા પાં નીચેની વિધિ પ્રમાણે સપ્ત પરમસ્થાન પૂજા કરાવીને પ્રદક્ષિણા (ફેરા) કરાવવી.

સપ્ત પરમ સ્થાન પૂજા.

સજ્જાતિગાર્હસ્થ્યપરિવ્રજત્વં,
સૌરેન્દ્રચસામ્રાજ્યજિનેશ્વરત્વમ્ ।
નિર્વાણકં ચેતિ પદાનિ સપ્ત,
મક્તયા યજેડહં જિનપાદપદ્મમ્ ॥

ઐં હ્રીં સપ્તપરમસ્થાનસમૂહ અત્રાવતરાવતર સંબૌષટ્ ।

” ” ” અત્ર તિષ્ઠ તિષ્ઠ ઠઃ ઠઃ ।

ॐ ह्रीं सप्तपरमस्थानसमूह अत्र मम सन्निहितो भव २ वषट् ।
 विपलशीतलसज्जलधारया, सविधबन्धुरशीकरसारया ।
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजाभि सदाष्टविधार्चनैः ॥

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्यो जलम् ।

मसृणकुंकुमचन्दनसद्रवैः, सुरभितागतषट्पदसद्रवैः ।
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजामि सदाष्टविधार्चनैः ॥

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्यः सुगन्धम् ।

विपुलनिर्मलतंदुलसंचयैः कृतसुमौक्तिककल्पकनिश्चयैः ।
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजामि सदाष्टविधार्चनैः ।

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्योऽक्षतम् ।

कुसुमचंपकपंकजकुंदकैः सहजजातिसुगंधविमोदकैः
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजामि सदाष्टविधार्चनैः ।

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्यः पुष्पम् ।

सकललोकविमोदनकारकैः श्रुत्वैः सुपुधाकृतिधारकैः ।
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजाभि सदाष्टविधार्चनैः ।

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्यो नैवेद्यम् ।

तरलतारसुकान्तिसुमंडनैः, सदनरत्नचयैरघखंडनैः ।
 परमसप्तसुस्थानस्वरूपकं, परिभजामि सदाष्टविधार्चनैः ।

ॐ ह्रीं श्रीसप्तपरमस्थानेभ्यो दीपम् ।

अगुरुधूपभवेन सुगंधिना, भ्रमरकोटिसमेन्द्रियबन्धिना ।

પરમસપ્તસુસ્થાનસ્વરૂપકં, પરિભજામિ સદાષ્ટવિધાર્ચનૈઃ ॥

ૐ હ્રીં શ્રીસપ્તપરમસ્થાનેભ્યો ધૂપમ્ ।

સુખદપદસુશોભનસત્ફલૈઃ ક્રમુકનિવુકમોચપુતાંગતૈઃ ।

પરમસપ્તસુસ્થાનસ્વરૂપકં, પરિભજામિ સદાષ્ટવિધાર્ચનૈઃ ॥

ૐ હ્રીં શ્રીસપ્તપરમસ્થાનેભ્યઃ ફલમ્ ।

જિનવરાગમસદ્ગુરુમુખ્યકાન્, પ્રવિયજે ગુરુસદ્ગુણમુખ્યકાન્ ।

સુશુભચન્દ્રતરાન્ કુસુમાત્કરૈઃ સમયસારપરાન્ પયસાદિકૈઃ ।

ૐ હ્રીં શ્રીસપ્તપરમસ્થાનેભ્યોઽર્ધ્યમ્ ।

આ પછી ગૃહસ્થાચાર્યે કન્યાને આગળ ને વરને પાછળ રાખી વેદીની પ્રદક્ષિણા [ફેરા] કરાવવી. દરેક પ્રદક્ષિણા કર્યા પછી વર કન્યા વેદીની સામે પોતાને સ્થળે આવે ત્યારે એક એક અર્ધ આપવો. એટલે કે નીચેના એક શ્લોક બણતા જતાં એક ફેરા ફેરવવો. ફેરા ફરતી વખતે વર કન્યાપર સર્વે સ્ત્રી પુરુષોએ પુષ્પવૃષ્ટિ કરવી, ફેરા પુરો થયે એક અર્ધ ચઢાવવો.

પ્રદક્ષિણાના પ્રત્યેક અર્ધ.

સજ્જાતિપરમસ્થાને સજ્જાતિ સદ્ગુણાર્ચનૈઃ ।

પૂજયેત્સપ્તવર્ષાણ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૧॥

ૐ હ્રીં શ્રીસજ્જાતિપરમસ્થાનાય અર્ધ્યમ્ ।

સદ્ગૃહસ્થપરમસ્થાને સદ્ગૃહં જિનનાયકમ્ ।

પૂજયેત્સપ્તવર્ષાણ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૧॥

ૐ હ્રીં શ્રીસદ્ગૃહસ્થપરમસ્થાનાય અર્ધ્યમ્ ।

પારિત્રાજ્યપરમસ્થાને પરિત્રાજસ્ય પૂજનમ્ ।
પૂજયેત્સપ્તવર્ષાણિ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૩॥

ૐ હ્રીં શ્રીપારિત્રાજ્યપરમસ્થાનાય અર્ઘ્યમ્ ।

સુરેન્દ્રપરમસ્થાને સુરેન્દ્રાદ્યૈકપૂજિતમ્ ।
જયેત્સપ્તવર્ષાણિ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૪॥

ૐ હ્રીં શ્રીસુરેન્દ્રપરમસ્થાનાય અર્ઘ્યમ્ ।

સામ્રાજ્યં પરમં ભુક્તે અર્ચામિ જિનપાદુકમ્ ।
પૂજયેત્ સપ્તવર્ષાણિ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૫॥

ૐ હ્રીં શ્રીસામ્રાજ્યપરમસ્થાનાય અર્ઘ્યમ્ ।

આર્હન્ત્યં પરમસ્થાનં ચતુઃકર્મવિનાશકમ્ ।
પૂજયેત્સપ્તવર્ષાણિ સ્વર્ગમોક્ષસુખાકરમ્ ॥૬॥

ૐ હ્રીં શ્રીઆર્હન્ત્યપરમસ્થાનાય અર્ઘ્યમ્ ।

ગૃહસ્થાચાર્યનો ઉપદેશ.

આ પ્રમાણે છ દેરા કર્યા પછી ગૃહસ્થાચાર્યે વર તથા કન્યાને થોભાવી નીચે પ્રમાણે કહેવું:—

ભાવી ગૃહસ્થાશ્રમીઓ સાંભળો. તમારો આ દામ્પત્ય (પતિપત્ની સ્વરૂપ) સંબંધ જીવન પર્યંતને માટે યર્ષ રહ્યો છે. તમે બંનેએ બે શરીર હોવા છતાં પરસ્પરમાં એકમન થઈને એક બીજના સુખ દુઃખમાં સમવેદના તથા સહાયતા કરવી પડશે. તમારી દ્વારા પવિત્ર જૈન કુળની સંતાન પરંપરા ચાલવાથી જૈન ધર્મની પ્રભાવના તથા તમારા આત્માનું દિત થવું એ જરૂરનું છે.

આ ગૃહસ્થાશ્રમ ધર્મ, અર્થ કામ એ તથા પુરુષાર્થોનું સેવન

કરતાં તમેને મોક્ષમાર્ગનો સહાયક થશે એ કારણથી તમે બંનેનો પરસ્પર નિષ્કંટક બાવથી પ્રેમ રહેવાથીજ તમને આ-લોક તથા પરલોક સંબંધી સુખોની પ્રાપ્તિ થશે. જો તમારા પરીણામોમાં સંકલેશતા રહી તો તમારું સર્વ સુખ નાશ પામશે, ગૃહસ્થપણું બગડી જશે ને લોકમાં તમારી હાંસી થશે.

માટે હજુ પછુ તમે એક-બીજાને જે કંઈ કહેવું-કથવું હોય તે કહી તથા સાંભળી શકો છો અને હજુ મન ન મળ્યાં હોય તો બંને એક-બીજાથી સ્વતંત્ર છો, પોતાનો સંબંધ અન્ય કન્યા કે વર સાથે કરી શકો છો.

પછી ગૃહસ્થાચાર્યે વર-કન્યાને પૂછવું કે તમારે કંઈ કહેવું છે? અને વર તથા કન્યા બંન્નેને કંઈ કહેવાની ઇચ્છા પ્રકટ કરે ત્યારે આચાર્ય તેમને કહેવાને રજા આપે.

પછી વર-કન્યા પરસ્પર નીચે લખ્યા પ્રમાણે સાત વચનો અથવા તે સાથે કે બદલે બીજાં વચનો લે.

વરનાં સાત વચન:—

૧. મમ ગુરોઃ તથા કુટુંબીજનાનાં યથાયોગ્યવિનય-શુશ્રૂષા કરણીયા ।

૧—મારાં વડીલ તથા કુટુંબીજનોની યથાયોગ્ય વિનય તથા સેવા આકરી કરવી પડશે.

૨. મમાજ્ઞા ન લોપનીયા ।

૨—મારી આજ્ઞા લોપવી નહિ.

૩. કટુનિષ્ઠુરવાક્યં ન વક્તવ્યમ્ ।

૩—કડવાં તથા નઠોર વચન બોલવાં નહિ.

૪. મમ હિતો સત્પાત્રાદિજનાનાં ગૃહાગમે સતિ આહારાદિદાને કલુષિતમનો ન કાર્યમ્ ।

૪—મારા હિતેચ્છુઓ તથા સત્પાત્રો ઘેર આવે ત્યારે તેમને આદરસત્કાર તથા આહાર વગેરે આપવામાં મન કલુષિત કરવું નહિ.

૫. અભિમાવકસ્ય આજ્ઞાં વિના પરગૃહે ન ગન્તવ્યમ્ ।

૫—વડીલોની આજ્ઞા (રજ્ઞ) વિના પરઘેર જવું નહિ.

૬. बहुजनसंकीर्णस्थाने कुत्सित धर्मे तथा व्यसनासक्त-जनानां गृहे न गन्तव्यम् ।

૬—ધણી બીડ હોય તેવા મેળા વગેરેમાં તથા કુધર્મી તથા વ્યસનીઓને ઘેર જવું નહિ.

૭. गुप्तवार्ता न रक्षणीया तथा मम गुप्तवार्ता अन्यत्र न कथनीया ।

૭—મારાથી કોઈ વાત છાની રખાશે નહિ તથા મારી ગુપ્ત વાત બીજને કહેવી નહી.

एतानि मदुक्तानि वचनानी यदाङ्गी करोषि तदा त्वामेव वामभागे गृह्णामि ।

જે મારી આ સાત સરતોનો સ્વીકાર કરે તે તમે મારાં વામાંગી થઈ શકો છો.

ત્યારે કન્યા કહે કે—

भवदुक्तवचनानि स्वीकरोमि, यदि ममापि सप्तवचनानि भवताङ्गीकरणीयानि ।

જે આપ પણ મારાં ત્રીયેનાં સાત વચનોનો સ્વીકાર કરે તે હું આપનાં વચન સ્વીકારું છું.

કન્યાનાં સાત વચન.

૧. परस्त्रीभिः क्रीडा न कार्या ।

૧—પર સ્ત્રી સાથે ક્રીડા ન કરવી.

૨. વેશ્યાગૃહે ન ગન્તવ્યમ્ ।

૨—વેશ્યા સેવન કરવું નહિ.

૩. દ્યુતક્રીડા ન કાર્યા ।

૩—જુગાર ખેલવો નહિ.

૪. સદુદ્યોગાત દ્રવ્યોપાર્જનેન અશનવસ્ત્રામરણૈ રક્ષणीયા ।

૪--ન્યાય તથા ઉદ્યોગથી કમાયેલા ધનથી ભરણુ-પોષણુ વસ્ત્ર તથા આભૂષણુ વડે મારું રક્ષણુ કરવું પડશે.

૫. ધર્મસ્થાને ન વર્જનીયા ।

૫—શ્રી જિનમંદિર, તીર્થસ્થાન વગેરે ધર્મસ્થાને જતાં તથા ધર્મકાર્યો કરતાં મને રોકશે નહિ.

૬. ગુપ્તવાર્તા ન રક્ષणीયા તથા મમ ગુપ્તવાર્તા અન્યગ્રે ન કથનીયા ।

૬—મારાથી કોઈ વાત છાની રાખવી નહિ તથા મારી ગુપ્ત વાત કોઈને કહેવી નહિ.

૭. જીવનપર્યંતં નિરાપરાધા ન ત્યજનીયા તથા અનુ-
ચિતકઠોરદણ્ડો ન દાતવ્યઃ ।

૭—અપરાધ વિના મને જીવન પર્યંત તજી શકશે નહિ તથા અનુચિત કઠોર દંડ કરવો નહિ.

વર કહે—અહમપિ સ્વીકરોમિ, ત્વં મમ વામભાગે આગच्छ ।

એ સાત વચન હું કબુલ કરું છું, તું મારા વામ ભાગમાં આવ. જ્યારે વર કન્યા પરસ્પર પ્રતિજ્ઞાઓ કરી લે ત્યારે કન્યા વરના વામ (ડાબા) ભાગમાં જઈ એસે એ વખતે આચાર્યે વરવધૂ-પર પુષ્પ વેરવાં. વરવધૂ એક બીજાને પ્રેમોપહાર (માળા) પહેરાવે. પછી વરને આગળ તે વધૂને પાછળ રાખીને નીચેના શ્લોક બોલી સાતમે ફેરો ફેરવી અર્ધ આપવો.

निर्वाणं परमस्थानं जिनमाषितमुत्तमम् ।

पूजयेत् सप्तवर्षाणि स्वर्गमोक्षसुखाकरम् ॥ ७ ॥

ॐ ह्रीं श्री निर्वाणपरमस्थानाय अर्घ्यम् ।

सज्जातिः सदगृहस्थत्वं, पारिव्राज्यं सुरेन्द्रता ।

साम्राज्यं परमार्हन्त्यं निर्वाणं चेति सप्तकम् ॥

ॐ ह्रीं सप्तपरमस्थानाय पूर्णार्घ्यम् ।

अथ भाषा.

जय जीवदयाकर, गुणरत्नाकर, सुखकर निर्मलशीलधरा ।

भविकुमुददिवाकर, जनकलिमनहरनेभिभव्यअशरणशरणम् ॥

त्रे।८५ ७६.

अजरापरकेवलिलक्ष्मिवरं, हरिवंशसरोजविकाशकरम् ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

मदकल्पपपंकसुसौख्यरवि जयनिर्जितमेववरं सुवरम् ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

यमसंयमभावधुरं धवलं, भववारिधिसौख्यकरं सकलं ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरम्, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

अतिकज्जलमेघसुवर्णधरं, प्रतिबोधसुभव्यसमूहवरं ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

निजभास्वरतर्जितभानुरुचि, कृतदुर्धरकामकलत्रसुखम् ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

नयतत्त्वसमर्पितचारुमुखं, हृदयागमरूपसुचन्द्रमुखम् ।

परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥

मदमानमहीधरभेदकरं, गुणरत्ननन्दिकृतसारतरम् ।
 परिपूज्यसुसप्तस्थानवरम्, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥
 कृतदुर्धरघोरतपोविगलं, मनवांछितसौख्यकरं प्रथुलं ।
 परिपूज्यसुसप्तस्थानवरम्, अतिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥
 सुविवेकगृहं हतजन्ममदं, कुमतांधतमोहविधामरवम् ।
 परिपूज्यसुसप्तस्थानवरं, अपिनिर्मलभेदलहं सुवरम् ॥
 श्रीनेमिचन्द्र हो मुकुदचन्द्र हो थुवइ सो विद्यानदमुनिः ।
 अविचलसुखकारण भवजलतारण वारणदुर्गत जिनशरणं ॥

ॐ ह्री श्री मत्तपरमस्थानेभ्यो अर्घ्यम् ।

पुण्याहवाचन संकल्प ।

ॐ अद्यभगवतो महापुरुषस्य पुरुषवरपुण्डरीकस्य परमेण
 तेजसा व्याप्तलोकालोकोत्तममंगलस्य मंगलस्वरूपस्य गर्भाधा-
 नाद्युपनयनपर्यन्तक्रियासंस्कृतम्यास्य अमुकनाम्नः कुमारस्यो-
 पनयनव्रतममाप्तौ शास्त्राभ्यसनममाप्तौ समावर्त्तनान्ने ब्रह्मचर्या-
 श्रमेतगृहस्थाश्रमस्वीकारार्थं अग्निदेवबन्धुपाक्षिकपाणिग्रहण-
 पुरःसरं कलत्रे गृहीते सति अनयोर्दम्पत्योः सर्वपुष्टिसम्पा-
 दनार्थं होमकर्मणः नान्दीमुखेन पुण्याहवाचनं करिष्ये शान्ति
 करिष्ये च ।

इवे पुण्याहवाचनं जलधारां गृहस्थाचार्यं मंगलकलशं वडे कुंडमां
 अतिसूक्ष्म जलधारां करतां जवी.

पुण्याहवाचन ।

ॐ पुण्याहं पुण्याहं । लोकोद्योतनकरा अतीतकालसं-
 जाता निर्वाण-सागर-महासाधु विमलप्रभ शुद्धप्रभश्रीधरसुद-

तामलप्रभोद्धराग्निसंयम शिवकुसुमांजलि शिवगणोत्साहज्ञाने-
श्वरविमलेश्वरयशोधर कृष्णमतिज्ञानमति शुद्धमतिश्रीभद्रशा-
न्ताश्चेतिचतुर्विंशतिभूतपरमदेवाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥
धारा ॥२॥

ॐ सम्प्रतिकालजाताः श्रेयस्करस्वर्गावतरणजन्माभिषेक-
परिनिष्क्रमणकेवलज्ञाननिर्वाणल्याणकविभूतिविभूषितमहाभ्यु-
दयाः श्रीवृषभाजितसंभवाभिर्नन्दनसुमतिपद्मप्रमसुपार्श्वचन्द्रप्रभ-
पुष्पदंत शीतलश्रेयो वासुपूज्य विमलानंतधर्मशांतिकुण्डवरमल्लि-
मुनिसुव्रतनमिनेमिपार्श्ववर्धमानाश्चेति चतुर्विंशतिवर्तमानपरमदे-
वाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥धारा॥ ॥२॥

ॐ भविष्यत्कालाभ्युदयप्रभवाः महापद्म सुरदेव सुप्रभ-
स्वयंप्रभ सर्वायुध जयदेवोदयदेव प्रभादेवोदंकदेव प्रभकीर्ति
जयकीर्ति पूर्णबुद्ध निष्कपाय विमलप्रभ बहल निर्मल चित्रगुप्त
समाधिगुप्त स्वयंभू कंदर्प जयनाथ विमलनाथ दिव्यवादानंत-
वीर्याश्चेति चतुर्विंशति भविष्यत्परमदेवाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम्
॥धारा॥ ॥३॥

ॐ त्रिकालवर्तिपरमधर्माभ्युदयाः सीमंधर युग्मंधर
बाहुसुबाहु संजातकस्वयंप्रभ ऋषभेश्वरानंतवीर्यविशालप्रभ
वज्रधर चंदानन चंद्रबाहु भुजंगेश्वर नेमप्रभ वीरसेन महाभद्र
जयदेवाजितवीर्याश्चेति पंचविदेहक्षेत्रविहरमाणा विशतिपरम-
देवाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥धारा॥ ॥४॥

ॐ वृषभसेनादिगणधरदेवाः वः प्रीयंतां प्रीयंताम्
॥धारा॥ ॥५॥

ॐ कोष्ठबीजपादानुसारिबुद्धिसंभिन्नश्रोत्रप्रज्ञाश्रमणाश्च
वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥ धारा ॥ ॥६॥

ॐ आमर्षक्ष्वेडजल्लुविदुत्सर्गसर्वौषधयश्च वः प्रीयंतां
प्रीयंताम् ॥ धारा ॥ ॥७॥

ॐ जलफलजंघातंतुपुष्पश्रेणिपत्राग्निशिखाकाशचार-
णाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् । धारा । ॥८॥

ॐ आहाररसवदक्षीणमहानसालयाश्च वः प्रीयंतां
प्रीयंताम् ॥ धारा ॥ ॥९॥

ॐ उग्रर्दाप्ततप्तमहायोगानुपमतपसाश्च वः प्रीयंतां प्रीयं-
ताम् । धारा ॥ ॥१०॥

ॐ मनोवाक्कायबलिनश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥ धारा ॥
॥११॥

ॐ क्रियाविक्रियाधारिणश्च वः प्रीयंतां प्रीयंताम् ॥
धारा ॥ ॥१२॥

ॐ मतिश्रुतावधिमनःपर्ययकेवलज्ञानिनश्च वः प्रीयंतां
प्रीयंताम् ॥ धारा ॥ ॥१३॥

ॐ अंगांगवाह्यज्ञानदिवाकराः कुंदकुंदाद्यनेक दिगंबर
देवाश्च वः प्रीयंतां प्रीयंतां ॥ धारा ॥ ॥१४॥

इह वान्यनगरग्रामदेवतामनुजाः सर्वेगुरुभक्ताः जिनधर्म-
परायणा भवन्तु ॥ धारा ॥ ॥१५॥

दानतपोवीर्यानुष्ठानं नित्यमेवास्तु ॥ धारा ॥ ॥१६॥

માતૃપિતૃભ્રાતૃપુત્રપૌત્રકલત્રસુહૃદ્સ્વજનસંબંધિબંધુસહિતસ્ય
અમુકસ્ય તે ધનધાન્યૈશ્વર્યવલદ્યુતિયશઃ પ્રમોદોત્સવાઃ પ્રવ-
ર્દ્ધન્તામ્ ॥ ધારા ॥ ॥૧૭॥

શાંતિધારા.

તુષ્ટિરસ્તુ । પુષ્ટિરસ્તુ । વૃદ્ધિરસ્તુ । કલ્યાણમસ્તુ ।
અવિઘ્નમસ્તુ । આયુષ્યમસ્તુ । આરોગ્યમસ્તુ । કર્મસિદ્ધિરસ્તુ ।
ઇષ્ટસંપત્તિરસ્તુ । કામમાંગલ્યોત્સવાઃ સંતુ । પાપાનિ શામ્યન્તુ ।
ઘોરાણિ શામ્યન્તુ ।

પુણ્યં વર્દ્ધતામ્ । ધર્મો વર્દ્ધતામ્ । શ્રીવર્દ્ધતામ્ । કુલગોત્રે
ચાભિવર્દ્ધતામ્ । સ્વસ્તિ મદ્રં ચાસ્તુ । શ્રીમઙ્ગિનેદ્રચરણારવિન્દે-
ષ્વાનંદમક્તિઃ સદાસ્તુ । ઈર્ષ્યો દુર્ષ્યો હં સઃ સ્વાહા ।

ઉપર પ્રમાણે ભણતાં મંગલ કળશથી જલધારા છોડતા જવી.
અને નીચેનું શાંતિસ્તવન અથવા શાંતિપાઠ ભણવો.

ચિદ્રૂપભાવમનવચ્ચમિયં ત્વદીયં,

ધ્યાયન્તિ ये सदुपधिव्यतिहारमुक्तम् ।

नित्यं निगंजनमादिमनंतरूपम्,

तेषां महांसि भुवनत्रितये लसन्ति ॥ ૧ ॥

ध्येयस्त्वमेव भवपंचतयप्रसार—

निर्नाशकारणाविधौनिपुणत्वयोगात् ।

आत्मप्रकाशकृतलोकतदन्यभाव—

पर्याયત્રિસ્ફુરણકૃત્પરમોડસિ યોગી ॥ ૨ ॥

ત્વન્નામમંત્રઘનમુદ્ધતજન્મજાત—

દુઃકર્મદાવશભિશમ્ય શુભાંકુરાણિ ।

व्यापादयत्युल्लभक्तिसमृद्धिभांजि—

स्वा।मन्यतोऽसि शुभदः शुभकृत्त्वमेव ॥३॥

त्वत्पादतामरसकोषनिवासमास्ते—

चित्तद्विरेफ मृकृती मम यावदीश ।

तावच्च संसृतिजकिल्बिषतापशापः ।

स्थानं मेयि क्षणमपि प्रतियाति कच्चित् । ४॥

त्वन्नामभंत्रमनिश रसनाग्रवर्ति,

यस्यास्तिमोहमदघृणननाशहेतु ।

प्रत्युह राजिलगणोद्भवकालकूट—

भातिर्हि तस्य किमु संनिधिमेति देव ॥५॥

तस्मात्त्वमेव शरणं तरणं भवाब्धौ,

शांतिपदः सकलदोषनिवारणेन ।

जागर्ति शुद्धमनसा स्मरतां यतो मे,

शांतिः स्वयंकरतले रमसाभ्युपैति । ६॥

शांतिः शिरोधृतजिनेश्वर शासनानाम् ।

शांतिः निरंतरमयोमरभावितानाम्,

शांतिः कषायजयजृम्भितवैभवानाम्,

शांतिः स्वभावमाहमानमुपागतानाम् ॥ ७॥

बलधारा छोडवी. पञ्जी नीयेतो भंत्र लखी वरवधूना भरतक
उपर पुष्पांजली क्षेपणु करवी.

ॐ ह्रीं ह्रीं ह्रीं ह्रीं हः असिआउसा अहंसिद्धाचार्यो-
पाध्यायसाधवः शांतिं पुष्टिं कुरु कुरु स्वाहा ।

પુષ્પાંજલી આપવી. પછી નીચેનો શ્લોક બોલી વરવધૂ પાસે અર્ધ અપાવવા.

જયજય જિનરાજ ત્વદ્ગુણાન્કો વ્યનક્તિ ।

યદિ સુરગુરુરિન્દ્રઃ કોટિવર્ષપ્રમાણમ્ ।

વદિતુમભિલષેદ્વા પારમામોતિ નો ચેત્ ।

કતિ ય યહ મનુષ્યાઃ સ્વલ્પબુદ્ધ્યા સમેતાઃ ॥

ૐ હ્રો શ્રી અર્હદાદિસપ્તદશમંત્રેભ્યઃ અર્ઘ્યમ્ ।

પછી નીચેનો શ્લોક ભણી વરવધૂ ખંતે અથવા તેમને બદલે ગૃહસ્થાચાર્ય નીચેનો મંત્ર ભણીને વરવધૂ પર પુષ્પાંજલિ ફેંપણ કરે.

જગતિ શાન્તિવિવર્ધનમહસાં, પ્રલયમસ્તુ જિનસ્તવનેન મે ।

સુકૃતબુદ્ધિરલં ક્ષમયા યુતો જિનવૃષો હૃદયે તવ વર્તનામ્ ॥

શાંતિપાઠ.

(શાંતિપાઠ ભણતાં ખંતે હાથે પુષ્પવૃષ્ટિ કરવી.)

શાંતિજિનેં શશિનિર્મલવક્ત્રં, શીલગુણવ્રતમંયમપાત્રમ્ ।

અષ્ટશતાર્ચિતલક્ષણગાત્રં નૌમિ જિનોત્તમમમ્બુજનેત્રમ્ ॥

પંચમખીપ્સિતચક્રધરાણાં, પૂજિતમિન્દ્રનરેન્દ્રગૃણેશ્ચ ।

શાંતિકરં ગણશાંતિમખીપ્સુઃ ષોઢશતીર્થકરં પ્રણમામિ ॥

દિવ્યતરુઃસુરપુષ્પસુવૃષ્ટિર્દુદુભિરામનયોજનઘોષૌ ।

આતપવારણચામરયુગ્મે यस્ય વિભાતિ ચ મંડલ તેજઃ ॥

તં જગદર્ચિતશાંતિજિનેન્દ્રં, શાંતિકરં શિરસા પ્રણમામિ ।

સર્વગણાય તુ યચ્છતુ શાન્તિ મહ્યમરં પઠતે પરમાં ચ ॥

वसंततिलका.

येऽभ्यर्चितामुकुटकुण्डलहाररत्नैः
शक्रादिभिः सुरगणैस्तुतपादपद्माः ।
ते मे जिनाः प्रवरवंशजगत्पदीपा—
स्तीर्थकराः सतत शान्तिकरा भवन्तु ॥

छंदः.

संपूजकानां प्रतिपालकानां यतीन्द्रसामान्यतपोधनानाम् ।
देशस्य राष्ट्रस्य पुरस्य राज्ञः करोतु शान्तिं भगवान् जिनेन्द्रः ।

श्रुग्धरा.

क्षेमं सर्वप्रजानां प्रभवतु बलवाम् धार्मिको भूमिपालः ।
काले काले च सम्यग्वर्षतु, मघवा व्याधयो यान्तु नाशम्
दुर्मिक्षं चौरमारी क्षणमपि जगतां मास्मभृज्जीवलोके ।
जैनेन्द्रं धर्मचक्रं प्रभवतु सततं सर्वसौख्यप्रदायि ॥

अनुष्टुप.

प्रध्वस्तघातिकर्माणः केवलज्ञानभास्कराः ।
कुर्वन्तु जगतः शान्तिं वृषभाद्या जिनेश्वराः ॥

प्रार्थना.

प्रथमं करणं चरणं द्रव्यं नमः ।
शास्त्राभ्यासो जिनपातितुतिः संगतिः सर्वदायैः ।
सद्वृत्तानां गुणगणकथा दोषवादे च मौनम् ॥
सर्वस्यापि प्रियहितवचो भावना चात्मतत्त्वे ।
संपद्यतां मम भवभवे यावदेतेऽपवर्गः ॥

आर्या.

तवपादौ मम हृदये मम हृदयं तव पदद्वये लीनम् ।
 तिष्ठतु जिनेन्द्र तावद्यावन्निर्वाणसम्प्राप्तिः ॥
 अक्खर पयत्थहीणं मत्ताहीणं च जं मए भणीयम् ।
 तं खम्मउ णाणदेव य मज्झवि दुक्खक्खयं दितु ॥
 दुक्खक्खओ कम्मक्खओ समाहिमरणं च बोहिलाहो य ।
 मम होउ जगतबंधव तव जिनवर चरणसरणेण ॥

विसर्जन.

ज्ञानतोऽज्ञानतो वापि शास्त्रोक्तं न कृतं मया ।
 तत्सर्वं पूर्णमेवास्तु त्वत्प्रसादाज्जिनेश्वर ॥
 आह्वानं नैव जानामि नैव जानामि पूजनम् ।
 विसर्जनं न जानामि क्षमस्व परमेश्वर ॥
 मंत्रहीनं क्रियाहीनं द्रव्यहीनं तथैव च ।
 तत्सर्वं क्षम्यतां देव रक्ष रक्ष जिनेश्वर ॥
 आहूता ये पुरा देवा लब्धभागा यथाक्रमम् ।
 ते मयाऽभ्यर्चिता भक्त्या सर्वे यान्तु यथास्थितिम् ॥

ॐ ह्रीं अस्मिन् विवाहमांगल्यकर्मणि आहूयमानदेवगणाः
 स्वस्थानं गच्छन्तु । अपराधक्षमापनं भवतु । पुष्पांजलि.

आ पछी वरनी सासु अथवा सौभाग्यवती स्त्री अक्षत साथे
 थाणमां योमुअ दीपक राप्पी द्यपपूर्वक वरवधूनी आरती करे.

अस्मभ्रह्म भंत्र.

ॐ भगवतां महापुरुषाणां तीर्थकराणां तद्देशानां
(तदादेशानां) गणधराणां शेषकेवलीनां पाश्चात्यकेवलीनां
भवनवासिनामिद्राः व्यन्तरज्योतिष्का इन्द्राः कल्पाधिपा इन्द्राः
संभूय सर्वेऽप्यागता अग्निकुण्डके चतुरस्रत्रिकोणवर्तुलके वा
अग्नीन्द्रस्य मौलेरुद्धुनं दिव्यमग्निं तत्र प्रणीतेन्द्रादीनां तेषां
गार्हपत्याहवनीयौ दक्षिणाग्निरिति नामानि त्रिधा विकल्प्य
हि श्रीखण्डदेवदारवाद्यैस्तरां प्रज्वाल्य तानहंदादिमूर्तीन्
रत्नत्रयरूपान्वचित्योत्सवेन महता संपूज्य प्रदक्षिणीकृत्य
ततः दिव्यं भस्ममादाय ललाटे दोःकण्ठे हृदये समालभ्य
प्रमोदेरन् तद्वदिदानीं तानग्नीन् हुत्वा दिव्यैर्द्रव्यैस्तस्मात्पुण्यं
भस्मं समाहृतमनयोर्दम्पत्योश्च भव्येभ्यः सर्वेभ्यो दायते
ततः श्रेयो विधेयात् । कल्याणं कुर्यात् । सर्वाण्यपि भद्राणि
प्रदेयात् । सद्धर्मश्रीबलायुरारोग्यैश्वर्याभि वृद्धिरस्तु ।

ॐ रत्नत्रयार्चनमयोत्तमहोमभूति—

रुष्माकमावहतु पावन दिव्यभूतिम् ॥

त्रैलोक्यराज्यविषयां परमां विभूतिम् ।

भस्मप्रदानविधिरेष मया विहितः ॥

अस्म कपाले, हृदये तथा कंठे लगाडवी.

गृहस्थाचार्येण आशीर्वाद.

आरोग्यमस्तु चिरमायुरथो शचीव,

अक्रस्य शीतकिरण्यस्य च रोहिणी व ।

મેઘેશ્વરસ્ય ચ સુલોચનિકા યથૈષા,
ભૂયાત્તવેપ્સિતસુખાનુભવૌઘદાત્રી ॥૧॥

શ્રીશાંતિરસ્તુ શિવમસ્તુ જયોઽસ્તુ નિત્ય—
મારોગ્યમસ્તુ તવ પુષ્ટિસમૃદ્ધિરસ્તુ ।
કલ્યાણમસ્તુ શુભમસ્ત્વભિવૃદ્ધિરસ્તુ ।
દીર્ઘાયુરસ્તુ કુલગોત્રધનં સદાસ્તુ ॥૨॥

જીવન્તુ સંયમસુધારસપાનતૃપ્તાઃ ।
નન્દન્તુ સિદ્ધસહજોદય સુપ્રસન્નાઃ ॥
સિદ્ધચન્તુ સિદ્ધસુખસંગકૃતા નિયોગા—
સ્તીત્રાસ્તપન્તુ જગતાં ત્રિતયેઽર્હદક્ષાઃ ॥૩॥

મનોરથાઃ સન્તુ મનોજ્ઞસંપદઃ ।
સત્કીર્તયઃ સમ્પતિ સંપવન્તુ ।
વ્રજન્તુ વિઘ્નાનિ ધનં વલ્લિષ્ઠમ્ ।
જિનેશ્વર શ્રીપદપૂજનાદ્વૈ ॥૪॥

વરવધૂપર પુષ્પ ફેંકવાં. વરવધૂ આચાર્યને નમસ્કાર કરે.

સુચિરં જીવિતા દેવા જયતાદભિનન્દતાત્ ।
પ્રસાદસ્ય પુનશ્ચાસ્માન્નસતાત્માભિરક્ષતાત્ ॥૧॥

હિપરનો શ્લોક જોલી સર્વ શાન્તિને અર્થે પુષ્પોને ચારે દિશા-
ઓમાં આચાર્ય નાંખે. પછી વરવધૂને તેમનાં સગાંસંબંધીઓ તરફથી
ચાંદો ભેટ વગેરે રિવાજ હોય તો આપવાં. પછી વરવધૂને રજા
આપવી. વરવધૂ દેહેરાસરમાં કંઈક નગદ ભેટ મૂકે ને દર્શન કરે. પછી
જાનીવાસે જાય. ત્યાં વરની માતા વરવધૂને પોંખી લે. વરવધૂ ગયા

પછી આચાર્યે શ્રી વિનાયક ચંત્રને દેહેરાસરમાં લઈ બર્ધ પધરાવવું. વર સગા સંબંધીઓ જુહાર કરે ને વધૂ વડીલોને નમન કરે. વડીલો વધૂને રિવાજ મુજબ શિરપાવ આપે.

ચૈત્ય-વંદના.

લગ્નના બીજે દિવસે વરવધૂ સર્વે જનૈયાઓ સાથે સર્વે જૈન મંદિરોમાં દર્શન કરવા જાય ને યથાશક્તિ ચાર પ્રકારનાં દાન કરે.

વરોઠી.

લગ્નને બીજે દિવસે વરનો પિતા પંચોના રિવાજ પ્રમાણે વરોઠીનું જમણું આપે.

ગઠજોડા (છેડાબંધન) તથા કંકણ મોચન.

દેવશાસ્ત્ર ગુરૂનો અર્ધ આપી નીચેનો શ્લોક ભણી જાતીવાસે કે શ્વશુરના ઘેર છેડા તથા કંકણ છેડવા.

દેવેન્દ્રત્વન્દસમુર્લ્લિઃ પરિસેવ્યપાદો ।

મોક્ષસ્ય સૌખ્યકથકઃ પરમાત્મરૂપઃ ।

સંસારવારિધિતટોદ્ધૃતસૌખ્યમારો ।

દદ્યાત્સ વો જિનપતિઃ શિવસૌખ્યધામઃ ।

છેડાબંધણામાં બાંધેલા પૈસા વધૂને આપવા.

પહેરામણી.

જનને વિદાય કરતા પહેલાં પહેરામણી આપવી. કન્યાનો પિતા પોતાના જમાઈ તથા તેના સગાસંબંધીઓને પોતાને ત્યાં નિમંત્રણ આપી તેમને પોતાની શક્તિ અનુસાર બેટ વગેરે આપે છે તેને પહેરામણી આપી કહે છે તથા તેજ વખતે કન્યાને આપવાનાં દ્રવ્ય, વસ્ત્ર, વાસણ વગેરે યથાશક્તિ આપે છે.

થાપા અમર જુહારપદ્ધતિ.

પહેરામણી થઈ રહ્યા પછી તથા જન વિદાય કરતાં પહેલાં વરવધૂ ગામમાં સર્વેની વિદાય લેવા જુહાર કરવા જાય છે. એક થાળીમાં કુંકમ પાણીમાં ઝોગાળેલું લઘ પ્રથમ જ્ઞાન મંદિરે જઈ વર વધૂ જાને મંદિરના ખારણાની જમણી સામે પોતાના જાને હાથ કુંકમવાળા કરી લગાવે છે તેવીજ રીતે જનીવાસે તથા વરના શ્વસુરના ઘેર તથા અન્ય ગૃહસ્થોને ઘેર ખારણાની સામે કુંકુવાળા હાથ લગાવે છે, તેને થાપા દીધા કહે છે.

વિદાય.

જન નીકળવાની વખતે વરે પોતાના શ્વસુરના ઘેર જવું, ત્યાંથી વરવધૂએ મંગલ ગીત ગાતી સાભાગ્યવંતી સ્ત્રીઓ સાથે ગાજતે વાજતે નીકળવું ને વાહનમાં આવી ખેસવું. વિદાય વખતે કન્યાની માતાએ પોતાની પુત્રીને શિખામણુ આપવી ને વિદાય આપવી.

વરવધૂ જો એકજ સ્થાનના હોય તો ત્યાંના રીવાજ પ્રમાણે વિદાય આપવી.

કન્યાનું રજસ્વલા વખતનું કર્તવ્ય.

લગ્નનાં દિવસોમાં જો કન્યા રજસ્વલા થાય તો લગ્ન ખંધ રાખવું તથા રાત્રિ ગયા પછી કન્યા શુદ્ધ થયે લગ્ન કરવું પરંતુ લગ્નના મુહૂર્તના વખતે વેદી પર કળાશની સ્થાપના કરી દેવી.

સમાપ્ત.

